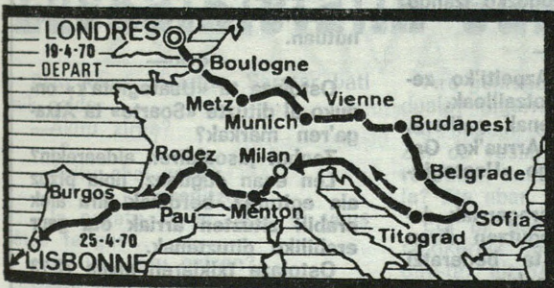

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 26666 - PREZIOA 5 PEZETA

LONDON-MEXICO AUTO SAIOA Batere iritxiko aal da onik?

Europar zear zazpi mila kilometro egin ondoren, irten dira Rio de Janeiro-tik nazio-arteko auto-korrikariak. Saio au munduan egiten diranean zailletakoa bat da eta garestienetakoa. Apirilaren 4-atik, maiatzaren 27-a arte irauten du. London-en asi eta Mexico-n bukatu: ogeitabost bat mila kilometro danera. Eta nolako kilometroak! Amerikako lurraldeetan egin bear dituztenak ba dute arrisku ugari. Jakina dan bezela, ez dira bide onenetatik joaten, bigarren edo irugarren klaseetakoetatik baizik. Askotan, bat batean bideak puskatua arkitzen da eta egundoko buelta egin bear berri zuzentzeko. Edo eta goiko argazkian ikusten dan bideak bezela, luze askoak ba dira «bulldozer» batek pasaizuan egindakoak, beste teknikarik gabe. Or goikoa Agna Negra-n dago, Chilen, 4.750 metro itsasotik gorako lurretan; izugarritzko autsa aizean, autoak alturagatik motorraren indar erdia galtzen dute, gasolina, dobla jan, gizonak gaizki ibilli bear arnasa artzeko, buruko minez. Negua laister asiko da paraje aietan eta elurra izatia ere baliteke urte garai ontan...

Elurra ez ezik, euriak berak ere naiko kalte egin lezake, ibaiak gainetza asi eta bideak eskutatuaz, autoak ito itoan utzia. Ero-saioa, benetan. Batere iritxiko aal da Mexico-ra onik? Zerbaitengatik deitu zaio «mende ontako saioa».

ASTRONAUTEL, EUSKERAZ EGINDAKO ESKUTITZA

NASA'ko gordailluetan, euskerazko eskutitza ere arki diteke Bat beintzat, an dago. Ondarrabian bizi dan apaiz lazkaotarrak egiña irakur dieke orain. Ormazabal'dar Joxe du apaiz onek izena. Armstrong, Collins eta Aldrin egalarriak lurreratu ziranean, apaiz oni, egundoko azkura sortu zitzaion, iru gizonoi idatzeko. Ta pentsatu bezela egin ere: eskutitzi ori, izkuntzarik zaarrenean, euskeraz egitea bururatu zitzaion, ala ere. Ta orra nun dauzkagun batuak, izkuntzarik zaarrena ta ibil-biderik berriena. Zoriona opa bear zien irtzeko ibiltarioi, eta aoa puztu gabe egin du bere zorion-agurra eliz-gizon orrek. Ona emen nola idatzia izan dan eskutitzi ori:

—o0o—

«Euskal-Erri. Ondarrabi'tik. 1969-VII-24».

«Nell A. Armstrong, Michael Collins, Edwing E. Aldrin».

«Izar-bidelari ospetsuei: Agur».

«Itz bi bederik, illargian lenen giz-ona jarri dezutenoi zorion bero-bero bat emateko».

ikusteko atsegin pozgarria ere izan degula».

«Jakizute, egunero, Mezetan zuen alde otoi'tz egin degula, eta baita urrutikuskine' zuen ibillaldi arrigarria ikusteko atsegin pozgarria ere izan degula».

Zeruko Aita on-onak onetsi zaitzatela zuen emazte kutun da aurtxo zoragarriekin».

«Zuen adiskide ta apaiz».

Ormazabal'dar Jose

—o0o—

Irakurleak poz izango luke, eskutitzi ori bere lekura iritxi dan jakiteaz. Iritxi zan, noski. Iru egalarriok erantzun bait-diote Ondarrabiko apaizari, itz arrunt eta bioz-korrez, eskerrak emanaz otoi'tz oiengatik.

NON ZER

- IKASTOLA ETA ERLIJO-ARAZOA
Goierriko andereño talde batek ... 3 garrean
- LITURJIA ETA EUSKERA BATUA
Gaztañagak ... 3 garrean
- GREZIA: MILITAR DIKTADURA
Etxenikek ... 4 garrean
- TXINA, BERRIRO ERE GUZION AOTAN
Artolak ... 5 garrean
- GIZON EZKONDU BAT «DIAKONO» FRANTZIAN
Arostegik ... 6 garrean
- URTAIN, AMERIKETATIK IKUSTEN DANEZ
Malleak ... 10 garrean

Goierriko indus- triaren etorkizuna Gazteentzat arazo latza

Goierriko industri lantegietan dagoen lantokietaz zerbait argi eta garbi azaldu dezaken benetako estudiorik ez dago eta ezta ere azkeneko urteetan industriak daroan zabalkundearen eta etorkizunaren berri zehatzik emango digunik. Baina eztaun nabarmen hau izan arren, nahikoa konturatzen gara lantoki berriak sortzeko dugun ezinaz; are nabarmenago berriz, herrialde honen profesional mailari eta bere heziketa eta giza-ekonomi maileri begiratzen badiegu.

Gehiagoko sakontasunik gabe, banaketa hau egin dezakegu alde honetaz:

1-go.—Lantoki bilaketa batez ere 1967 eta 1968-gngo. urteetan, Goierriko Ikastetxean Ofizialia eta Maestria amaitutako gazteentzat arazo latza bihurtu da. Heuren jakintza maila dagokien baino maila beheagoko lantokietan hasiaz edo aukera gehiago zegoen herrialdearen batera alde eginaz eta abar..., noia edo hala, konpontzen doa arazoa, baina hau ez da benetako konpontzea eta arazoa benetan konpontzeke dagolarik, edozein unetan gogortu daiteke.

2-gn.—Nahiz eta berriagoa izan, lehengo hainbatekoa edo handiagoa dugu Erdi eta Goi Mailako Teknikuena. Erdi eta Goi Mailako Unibertsidadeko ikasketak egiten dituzten gazteen etorkizuna, oso koxkorra da gehiengan Goierri barnean. Gehienak, Goierriatik at izango dute ogibidea eta batzuek urrutiegi noski.

3-gn.—Arazo latza baita ere gure neskatzen lantokiak. Neskatentzat ez da aurkitzen lantokirik. Horrela bakarrik esplika daiteke, Goierriko Ikastetxetik irtendako Delineazioko kursoaren frakasoak. Heuren ikaslaia bukatutakoan ez

dute erraztasunik aurkitu lantokien bila saiatzean. Eta hauek arrazoi-tzera dator lantoki bat eskeintzean, neska-talde izugarrien sorketa, lantoki ahul, huts baterako.

4-gn.—Bildurgarritzko arrixkua dago 40 urte ezkerko nork bere lantokia galtzean, besterik ez bilatzeko.

Lehen aipatutako arazo horiek guztiak agertzen digutenez, industri aldeko geldialdi batean murgilduta gagoz, lantokiei buruz behintzat. Honen iturburuak asko eta nahasiak izango dira noski, baina batzuek behintzat oso nabarmenak ditugu eta begien aurrean daduzkagu.

Inguruko lantegi handien diranen (CAF eta Aristrain) zuzenbidea Goierrikan kanpora zabaltzea da eta honek arazo honen erabakia sortu dezake eta hain zuzen ere erabaki kaltegarria. CAF lantegia Goierri, urteetan zehar, bizi iturria izan du gu industri aldetik, baina oraingo politikaz, Zaragozako «polo de desarrollo» horretan zabalduko da eta hemengoa geldialdira ez-ezik, jendetzaren urritzera doa, azkeneko urte hauetan Beasaingo lantegian nabarmena danez. Aristrainen politika berriz arlo honetan anitz okerragoa dugu, zeren Goierrikan Madridera langileak eraman ondoren, Algeciras eta Iruñeruntz zuzentzen bai du etorkizuna.

Urtegi edo Fundizio, Altzairutegi eta Zafletegi edo Laminazioen menderaketa nabari dugunez, hauek langileen profesional maila oso behekoa da eta lantokiak urriak. Honez berekin ekarri dezake, Goierrikan langile ikasien erbesteratzea eta atzeritar peoiez Goierri betetzea; eta guztiok dakizkigu honen ondorenak.

BERTSO BERRIAK

BASERRIKO KONTUAK

— 1 —

Gauzik onena degu
Jaungoikoa jabe,
negua igaro du
lan giro gabe.
Bere gogoa, noski,
izango da obe
dur-sagar asko asko
egina ez gaude;
lan geiago ere
atzean or daude
alperrak dotore
kontzientiz more,
gorputzak itxoiña
baitu mesede.

— 2 —

Negua joan eta
orain Udaberri,
egunak luzatuaz
zuzen etorri.
Patatik ezin egin
ta gabiltza larri,
nekazariarentzat
baita lotsagarri;
disgustua sarri
nunaitik ezarri
begira gauz orri
kale ta baserri,
guretzat dago zenbait
ixtillu gorri.

— 3 —

Baserritar gazteak
esanaz dabilta,
«kalera joan beagu»,
lenengo itza.
Gezurretan eztet nai
iñorekin mintza,
ezpaitet alakoa
kopeteko mintza;
au al da bizitza?

beartsu gabiltza
etorri murrizta
sendotutzen gaitza...
asko uzten ari da
nekazaritza.

— 4 —

Aundia txikiari
gogor arrapazka,
orrekin artzen det nik
askotan nazka.
Lendik egiña dago
guretzako aska,
beti lotuta gaude
ezin gera aska;
buruari azka
makiñabat kezka
zuzen ezin eska
iñoiz aldreseska,
norabait joan bearra
dago igeska.

— 5 —

Mendi aldetik dator
asko goitik beera,
bizitza xamurrari
artu nai era.
Mundu ontan ortara
alegintzen gera,
irixten bada beintzat
onena da bera;
daukagun aukera
ez utzi larpera
alperrik galtzera
jarraitu aurrera,
biotzez maitatuaz
beti euskera.

— 6 —

Danak berdin jotzerik
eztaukagulako,
indarrekoak ere
ba-daude pranko.
Itxaropena ba-det
oiekin geroke,
gezurrezko soñurik
eztet aterako;
arroteak kako
bizimoduz plako
egia dalako
ezpalute joko,
errukia nun dago
orretarako?

— 7 —

Indartzen ari dira
txillar eta sasi,
baserriko legeak
erabat nasi.
Emen zer eldu zaigun
ez al da ikusi?
langilleak aituta
alperrak naguel;
makinak erosi
eztago itxusi
oiek ondo ezi
lan egin-arazi,
asko nekatu gabe
dotore bizi

SEGUNDO KALONJE
Donosti

NERE BORDATXOTIK

Jose Artetxe azpeitiar idazle
argiak beste liburu bat dakar-
kigu azokara: «Canto a Mari-
chu», ezarri dio izena.

Ogeitabigarrena izan bear du
kontadurian. Bat bukatu orduko
ekiten dio besteari.

Ezta geldid egoteko ona nere
lagun zintzoa.

Artetxe'ren liburuak (aukera-
tzen duan gaia aukeratzen dua-
la), aparteko xamurtasun bat
dute: ezitia dariote.

Extebarruko gorabera dakaz-
ki oraingoan.

Zenbaitentzat uskeriak izango
lirake. Ez beintzat 240 orrial-
deko liburu ornitze moduko
gaiak.

Artetxe'k (egitazko idazle iza-
nik), soro ederra aurkitu du,
ta bai uzta bikaina jaso ere.

— oOo —

Artetxe'ren liburu geienetan
—danetan ez esatearren— go-
ralpen aundiak aurkitzen dira
euskal emakumearentzat.

Bere emazte Maritxu gogoan
izan du, noski, euskal emaku-
mea goraitu duan bakoitzean.
Ziur nago —dio— nere seme-
alabentzat ni baiño askoz onu-
ragarriagoa izan dala nere emaz-
tea.

«Estoy persuadido de que la
madre ha significado para mis
hijos muchísimo más que el
padre».

Bere burua txiki jotzen badu
ere (emaztearen aunditasuna
agertzeko, noski), familiko gu-
raso zintzo ta zuzenik izan ba-
da, bat ori Artetxe ote dan
esango nuke.

Aren liburu irakurrita, ura
izan dan baiño askoz zabarra-
goa ta utziagoa izan naizela ni,
kezkarik gabe aitortzen dut. Ala
pentsatuko dute berebaitan Ar-
tetxe'ren liburu irakurtzen du-
ten aitarik geienak.

— oOo —

Entzutetsuak dira Azpeiti'ko
«Sarralletarrak».

Jende umoretsua, ateraldi zo-
rrotzetakoa. Etorri oparoa izke-
tan, eta grazi berezia.

Amezketako Pernado'ren ku-
tsu zerbait.

Ala bearrez, «Sarralletarra»
izan Artetxe'ren emazte txalo-
garria.

Enborretik ezpala: zakutik iri-
ña.

Azpeiti'ko Loiola'n izango zan,
dudarik gabe.

Armailla aundi batzuk aita-
tzen ditu idazleak: «en una mo-
numental escalinata de Guipúz-
coa».

Erlijio billera aundi baten on-
doren zan.

Ainbeste jende izaki, emaz-
teak senarrik ezin aurkitu. Ala-
ko batean, an ikusten du Ma-
ritxu'k Joxe, soñeko beltzekiko
apal mordo batez inguratua.

Ta, ala dio, inguruak ondo
entzuteko moduan:

«Ara! Or dago nere gizona.
Pentsatu bear nuan. Orain ere,
beti bezela, neska gaztekin».

— oOo —

Leon Felipe olerkariak (poe-
tak) ez ginduzen asko ezagu-
tzen.

Euskaldunok ez genduala umo-
rerik eta grazirik, esan zuan
beingo batez.

Unamuno'k etzuala, ta ez gai-
nontzeko euskaldunak ere.

Andaluzen graziari ezer ken-
du gabe, nik naiago dut eus-
kaldunen grazia.

Euskaldunen umoreak ez du
izango aienen dotorezi ta ador-
nuri. Milla aldiz naturaltasun
geiago da gure artean.

Euskalerrian an da emen sor-
tzen diran «xelebreak» parekoak
izango dituztenarren, aurrerago
joango diranak eta gaitza artuko
dietenak ez asko.

Zein egoki mintzo zaigun on-
taz Artetxe:

«Los pueblos creyentes pro-
penden al humor. El humor vas-
co tiende a derrumbar todo lo
engolado, lo falso, lo artificial».

Ezagutzen ez gaitualarik, no-
la itzein diteke Leon Felipe'k
itzein zuan bezela?

— oOo —

Beste zerbaitez konturatu
naiz liburu ontan.

Aita ezezik ere oso idazle
iaioa dala.

Artetxe'ren seme Agustin Ai-
ta Zurietakoa da: Padres Blan-
cos izenpean ezagutzen ditugu-
netakoa. Afrika'ko lur zabaletan
Kristo'ren Berri Ona, Ebanjelioa
zabaltzen dabilena.

Liburu ontan seme aren kar-
ta batzuk agertzen dira, ta mai-
xuki idatzia daude.

Ba-daki Aita Agustin'ek luma
erabiltzen eta gauzak egoki esa-
ten. Idazle sena aundia aurki-
tzen diot.

Zuk, irakurle, inguratu zazu
liburu au. «Sociedad Guipuzcoa-
na de Ediciones y Publicacio-
nes» deritzanak argitaratu du.
Ziur nago txit gogozko izango
zaizula.

— oOo —

Gaur, igandea, Azpeiti'ko ze-
zen plazan, arrijasotzailleak.

Iñun diranik onenak gaitzera,
arri klase auekin. Arrua'ko Os-
tolaza ta Oiarzun'go «Usategie-
ta».

Lendik marka ikaragarriak da-
uzkate egiñak: ezagutzen diran
aundienak zortzi ta bederati
arruako arri zilindroekin.

Arri astunxagoa aukeratu du-
te gaurko neurtetarako: amar
arruako zilindroa, au da, 125
kilokoa.

Ori alde batetik, eta gogoan
artzeko kondizio au bestetik:
lengo egitura zaarreko arria
izango dala. Barrenaldean eldu-
leku bi atzaparrak sartzeko,
ta... kito!

— oOo —

Desberdiñak dira gaur egiten
diran arriak. Lengo pixu bere-
koak izanarren, askoz errezago
jasotzen diranak. Utsune aun-
diak agertzen zaizkie beekal-
dean, karga gaikaldetik dutela,
Kontrapixuaren bidez askoz erre-
zago manejatzen dira.

Ostolaza ta «Usategieta'k» or-
dea, lengo xixtima zaarrekoak
jasotzea erabaki zuten.

Alaxe egin bear litzake beti.
Artaraka jakingo genduke ziur
aurreko arrijasotzaille zaarreta-
tik gaurko gaztetara zer alde
dagoan.

Orain askoz marka bikaina-
goak egiten dira garai batean
baiño.

Au diote ordeas askotxok:
«Lengo markak aixa ontzen
dizkitek, baiña oraingo arri be-
rriekin, ez orduan ziran bezela-
koekin».

Au esaten lanik eztute izango
gaur Azpeiti'ko plazan.

— oOo —

Oraintxe ogei urte, oker aun-
di gabe, jokatu ziran Eibar'ko
zezen plazan «Soarte» ta Atxaga.
Pixu berdiñeko arri zilindroak
zituzten: 125 kilokoa.

Ordutako dago lanik aundiena.
Bereala jakingo duzute nolakoa
dan.

Jasoaldi bakar baten aldeare-
kin irabazi zuan «Soarte'k».

Iruna ekinaldi, iruna tanda
egin zituzten, amarna minutu-
koak. Gaur egingo dituzten be-
zela. Atxaga'ren lana:

59 jasoaldi, lenengo ekin-
aldian.

52 jasoaldi, bigarren ekin-
aldian.

47 jasoaldi, irugarren ekin-
aldian.

Guzira, 158 jasoaldi, 30 minu-
tuan.

«Soarte» irabazlearen lana:

57 jasoaldi, lenengo ekin-
aldian.

52 jasoaldi, bigarren ekin-
aldian.

50 jasoaldi, irugarren ekin-
aldian.

Guzira, 159 jasoaldi, 30 mi-
nutuan.

— oOo —

Ostolaza ta «Usategieta'k» on-
duko al dituzte «Soarte» ta Atxa-
ga'ren markak?

Zenbat jasoaldiren aldearekin?
Len esan dugunez, nola pixuz
ala egituraz, berdiñak dira aiek
erabili zituzten arriak eta gaur
erabiliko dituztenak.

Ostolaza txikiaren pixua 72-73
kilo izaten da.

«Usategieta» 90 kilo inguruan
ibiliko dala pentsatzen dut. Da-
torren igandeko «Zeruko Ar-
gia'n», Jaunak nai badu, Azpe-
iti'n ikusten degunaren berri
zeatzak emango ditugu. Jende-
za aundiak bilduko dira gaur.
Ba-dago egarria bi gizon auk-
lanean ikusteko.

BASARRI

ARGIA

Zuzendaria:

MIREN JONE AZURZA
ARISTEGIETA

Naparroko-Kantauriko ta Ara-
goiko Kaputxinoak argitaratua
(Carlos III, 22 - Pamplona)

DONOSTIA'n:

Oquendo, 22 - Telf. 26666

ARPIDE SARIA:

Barruan ... 215 pezeta

Korreo batasun ... 285

Atzerietako be-
te errietan ... 285

Aldiz Aurrez galdetu.

Salmentan (Alo
bakoltza) ... 5 pezeta

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak.
Eta nora jo jakin bear du
baserritar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
gañera esne putzuak,
Oiek guziak berekin ditu
Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

AZKENEKO EGUNAK!!!

«IZAGARRIZKO TRESILLO SALGAIK»

TRESILLOAK, SOFA-OEAK, LO-GELAK, ETA ABAR...

PREZIOAK ORAINDIK MERKEATUAGOAK
JARRAITZEN DUTE...!!!

ENTZUN PROBINTZIKUOK!

Montaketa eta etxera eramatea

ez degu kobratzen. UTSEANI

Amuebladora COMERCIAL HISPANIA. S. L.

Moraza, 3 eta 14 — DONOSTIA — San Marcial, 12 — IRUN

Europako nekazaritza-lurak gutxitu bearra

Europar, nekazaritza-lurak gutxitu ta lorategi ta basoak ugaldtu bearra omen degu. 1970'tik 1980'ra bitartean bost milloi hektarearen lurak nekazaritzari kendu bear omen zaizkio. Lau milloi hektarearen basoetarako artuko dira, eta beste milloi hektarearen lorategi ta parketarako utziko dira, esaten dutenez. Amar urte oien barruan, bost milloi nekazari lurra landuaz bizi ziranak, baso ta lorategiak lantzen jarriko omen dira. Gaur amar milloi dira nekazari langilleak. Beraz oietatik erdiak, beren biziera ta irabazpidea aldatu bearrean arkituko dira.

Datozen sei urtetan esne geiegi ematen dutelako, iru milloi esne-bei, il egingo dituzte. Ta batez ere, emendik aurrera nekazaritza-saillean, berriro aundiak egin bearko dira, makina eta lantresna ta lantzeko era berri, lurri bere etekiña ateratzeko. Ortarako nekazaritzan jarraituko duten langilleak ondo eskolatu bearko dira, ta nekazaritza utziko dutenentzat lan-leku berriak bilatu bearko dituzte.

«MANSHOLT» EGITAMUA

Mansholt, olandarra ta Europako Nekazaritza Batzordeko leendakari-ordea da. Merkatu Batuko sei nazioen alde askotatik, Mansholt'en Egitamu orrek, maixaketa asko ta etsai ugari izan du. Ala ere, inor ez da ausartu aren esanak baztartzien. Ez da aren erakutsiak zokoratzien ere.

Raymond Barre, frantsesa ere, Europako Nekazaritza Batzordeko beste leendakari-ordea da. Au diruketa kontuetan aitua degu. Oñek beste egitamu bat asmatu du sei nazio batuek elkartu dituzten elkarri laguntzeko CEE barruan norbait estuasunetan sartzen bada. Au ere, ameslaritzat jo zuten, frankoa jexi ta markoa goratu zan arte. Arrezkero Barre Egitamuak bere arreta eta garrantzia irabazi du, Europako Merkatu Batuko Ministro Batzarrean. Europako Eskualdeen Batzordea, bi egitamu oiek babesten jardun zan. Azkeneko illabetetan, ardo, tabakorri ta linuarentzako araudi berriak sortzen aalegindu da ta nazio oietako legeak bateratzen ere gogoz saiatu da Batzorde ori.

Frankoaren beerakada ta markoaren gorakada-ekero, or ari izan da Frantziako ta Alemaniako nekazarien korapilloak askatzen. Baiña ori guztiak sei errietako neurri ta legeak denak elkartasun batean eraturik, eta guzientzako diru-laguntzak eta jabetasunak kidetuaz, nekazari-saillean. Europako Aldundia ere izendatu nai luteke, erri guzietako giza-emakumeen botoz aukeratua. Gastuen azterketarako aginpide aundiagoak eta nazio berriak Merkatu Batuan sartzeko ateak ere ireki nai dituzte.

—oO—

Konturik zeatenak or daude guzien aurrean egiñak. Baiña azkenengo erabakia politika-saillekoa da. Egitamuak dira beti azken burutzen diranak, baiña oraingoa denak bukatuak ditugu.

Gelditzen zaigun egiteko bakarra, politika-erabakia artea da. Gobernuak dute itza ontan, eta ontaroko asti gutxi bear da. Ori bai, gauza ebakitzeko auxa bakarrik bear dute: NAI benetan edo EZ NAI.

Euskalkietatik euskerara

Atzo neuri gertatua. Saratar bati nik galde:

- Akitu ziera?
- ¿?
- Akitu ahal zera?
- Ez dut konprenitzen.
- La nekatu zeran, ia... si vous êtes fatigué...
- A? la unatu naizen?...

Horra hor euskeraren «aberastasuna», batzuen ustez... Euskalkietatik euskera osatu eta bakarrera pasa nai dugunon asmoa, berri, «traidoreek» asmatutako txapla omen: «Luchemos para que nuestro euskera en sus diversas expresiones subsista y dé vida...»

Harira bihurtuz. Hazparden, esate baterako, saratik 20 bat kilometro-trotara, «akitu» entzuten da, edo-ta «akitu». Saratarrek eta hazpandarrak, beraz, ia ia hauzoko izanik ere, alkar ez badute konprenitzen, zein da euskalkien alde ona? Ez dut ikusten; gure herria ez bait da dialektologia-eremu bat, gizon eta emakume talde bat baizik. Euskaldun gisa dialektologiatik atera egin behar dugu. Moix katalanak bezela esango dut nik ere: «La lengua que pueda ser un juguete de cuatro gramáticos no me interesa». Zer da, beraz, traizioa: euskalkiei erderaz eutsi nahi izatea, ala euskera osatua euskeraz indartzea?

Batasunaren arazoa ez da, ez, «H» batzuen gora-behera huts bat. Goitik behera dugun behar gorri bat da; hizkuntza ez bait da folklo-re-jazkera bitxi bat, turistaren aurrean igande arratsaldeetan erabiltzekoa; herri baten mintzabidea baizik. Eta hau denean, batasunaren beharra gauza agiria da.

Zer idatzi behar du zerbait esan nahi duenak: ekarri dabela, ekarri duela, ekarri duala, ekarri dula, ekai dola, ekharri dila, ala ekharri dila? Arazo: guk «diala» entzun, eta hika hitzigiten zaigula pentsatuko genuke; baina baxenabartar batek ez Burura datorrit beste hura: «gixonak» esaten zuela bizkaitar sermoilari famatu batek Gipuzkoan, eta entzuleak hasarretu egin zitzaizkiola.

LARRESORO

Kezkak

LITURJIA ETA EUSKERA BATUA

Amundarain-dar Dionisio-ri erantzun irekia

Gaztañaga-k

Barkatu akidak, adiskide orrek, ageriko erantzun ontan ni ika mintzatzea. Onela ez al dik adiskide-giro geiago izango?

Z. A'ren 355'gn zenbakian eta «Euskera Bateria Liturgian?» idazpurutat arturik idatzi ukanari egin nai nizkioke oar batzuk. Guzti agortzeko asmorik gabe, gainera.

—oO—

Bene-benetan eskerrak eman bearrean arkitzen natzaik. Zer dala-ta? Bi aitorten aundi egiten dituk «Liturgi-itzulketak» egiten dugun taldearen alde:

«Arrazoi osoa du nere lagunak, liturgi-itzulpen barrutian, lan beltza egin dutela esaten. Ez da txantxetako gauza egin dutena».

Besterik: «Arrazoi handia ere, batasun bidean urratsik asko egin dutela aitortzean. Ezin ukatu».

Bi aitorten arrigarri, adiskide: ire idaz-lana azkeneko irakurri ondoren, gero-eta arrigarriago iruditzen zaizkidanak. Ezin diat sinistu, egia esan, bi aitorten oiek eta gainerako guztia, luma bat beretik irtenak diranik. Ezin dizkiat alkarrekin lotu.

—oO—

Eta bijozkik orain oarrak, gutxi batzuk besterik ez.

1'go: «Hauzi hontan eta aipaturiko arikuluan... aurre-irizit batzuk dabilz jokuan. Nork bere burua, nola edo hala, zuritu nahia». Orre ire itzak. Ederki, adiskide! Salatez errazago duk, argibidez baiña, alajaietan! Salaketa gogortzat artzen diat, egia esanda. Eta, nork esan zezakek —nor ausartu esaten?— «neri ez dit eragiten aurre-irizitak»? «Zu pekatari» esateari eta egiteari lotzen baldin bagatzaizkiok, zer aurreratuok diagu?

—oO—

2'gn: «Zer egiten du Elizak Arantzazu-ko erabakietaz?» Ez diat uler-tzen galdera ori.

a) Eliza diokanean, egituratzat artzen duk, noski. Eta zer eskatzen diok? Geiegitan egin duan eran, jauntxokeriz edo maixukeriz, bide jakin bat erabaki eta zorrozki ezartzea, nai-ta-ez danok bide bakarretik jo dezagun?

b) Beste zenbait gaietan gero-eta aukerabide geiago utzi bear digula Elizak, ez al diagu, bada, eskatzen askotan? Edo-ta, ain zuzen ere, gai ontan opa diok Elizari eskubide berezi bat, danok bide bakarera sartu gaitzan?

d) Ik ondo dakikenez, Eliza guztiok geran aldetik, zer eskatzen diok Elizari? edo berdin dana, zer eskatzen diguk guztioi? Ar dezagula danok bide bat bera, bat bakarra?

Baiñan zeren izenean? Eliza geraldak? Ezin diat uleru, ik ekartzen dukan arrazoiak.

—oO—

3'gn: Nor gaituk nor, alkarri jakibide bat ala bestea ezartzeko? Ire itzak artu ditudanean, ik idatzirik dauzkagenez dauzkaken, era berean ipiñi dizkiat; zerbaitetik erabiliko bait itukan tankera ortan, Zergatik eta arrazoiaren eragineri aldatu zezakegu alkarri, darabilgun idazkera? Edo-ta beste irizitko izatea eta zearo itxu-itxuan idaztea, bi gauzak berdin ote dituk? Nik idatzitako itzak artzerakoan, zer dala-ta idazkeraz aldatu egin? Askatasunaren izenean?

—oO—

4'gn: «Zein herri dugu, beraz, begipean gure liturgi-itzulpenetan?».

Orre beste galdera bat uler-tzen ez dutana. Bai al zeukagu erri bat baiña geiagorik? Zenbat? «Alfabetatzen» edo euskerazko irakur-idazketan dabilzanak al dituk iretzat erria? Eta gainerako guztiak ez? Leendik dakitenak ere ez?

Ikasiak eta ez-jakiñak, idazleak eta irakurleak, euskera utsean mintzo diranak eta euskaldun-berriak, irakurtzen doi-doi dakitenak... ez al diagu guzti-guztiok alkarrekin osotzen erria? «Zuek, erria; zuek, berri, ez», nork egin zezakek orrelako bereizketarik?

«Zein herri?» Neretzat garbi zegok: elizkizunetara datozen guztiein bilduma. Eta oietan —ik ondo dakik— geienak irakurtzeko oituarik eta erraztasunik gabeak dituk. Geiagoraindik: elizkizunetan irakurri baiña areago, entzun egiten zigutek; irakurtzekoa baiña askoz geiago duk, erriak entzutekoa.

Azkenik, berdin-berdin izan bear al ditek entzuteko egiña dan idazkerak eta bakarka irakurtzekoak? Garrantzi aundiok bereizketak iruditzen zaidak.

—oO—

5'gn: «Zer da uler eraztea?» galdetzen diguk. Puntu ontan diokana, ederki zegok. Baiña, aurre-aurreneko gauza, itzulpen batean beintzat, jatorrizko izkuntzan dagon giarra jatorri ematea izango duk, noski; eta ori, aal dan errazena artuko duten eran ematea. Ezin ukatuko didak, orregatik, au!

—oO—

Eta orain galdetuko nitek: «persona guzia, gorputz-arima, buru-bihotz eragiteko eran» emate ori ere itzulpenaren egitekoa al duk? Bate-tik, eragiteko indar ori Jainkoaren itzak berezkoa zuala uste nikan. Besterik, elizkizun osoarena eta, batez ere, itzaldiaren egitekoa zalakoan nengokan. Itzulpenak egin bear al dik dana?

—oO—

6'gn: Nere idaz-lanean «bata-suna» izendatu nualako, iheskeria» eta «hitz-jokua» salatzin dizkidak eta dizkiguk itzultzaileoi.

Ez al nikan argi eta garbi aitortzen, «amesten dugun batasun ori, oso urriti dago»? Ez al zeukat naitko garbi esanda: «gure euskeratze-lana ez da nagusienik eta bereziki Euskera bateratzeko»? Nagusienik ortarako, ez; baiñan ala ere urrats batzuk eman ditugula, idatzi nikan.

Asieran ez al didak ik euk aitortzen: «Arrazoi handia ere, batasun-bidean urratsik asko egin dutela aitortzean»? Asieran aitortzen dukana, azken-aldera ukatzen ator. Zein zebillek itz-jokutan?

Onela diok: «Liturgian jomuga eta xedea ez dela bateratzea; inork ez digu hori ukatuko; eta askoz guxtiago —esango nuke nik— era hontako edo bestelako batasuna egitea». Baiñan aurreraxeago diok: «Hitz batean, elizkizunen xede eta helburua euskeraren batasuna ez dela eta horrelakoak ez ote ditugu iheskeria bat?».

Ire itzak dituk, noski. Zertan gaxebiltzak? Zein zebillek igeska? Zein itz-jokutan? eta zein naasketan?

—oO—

Beste zenbait puntu ere garbitu bearrekoak ikusten ditudan arren, ontan bukatzen diat nere jarduna, baztar guztiak asper-eraz ez ditadan. Ba zekiat ik eta nik alkar artuko gendukela aurrez-aurre izketaratu ezker. Orregatik ez nikan leenao erantzun, arik-eta «ANAITASUNA» eta «ARANZAZU» aldizkarietan ere argitaratu duten arte. Leen bezain adiskide.

—oO—

IDATZ-ONDO: «ANAITASUNA» eta «ARANZAZU» aldizkarietara zintzinezko eskari bana. Alderdikerian ez dabilena eta gogo onez ari dana, gelditu ote ditek lasai, alderdi bat bakarra argitaratuaz? Irakurleei iruzur egingo ez baldin bazaie, alderdi biak eman bear zaizkiela uste dut.

Orregatik eskatzen diet aldizkari biei, Z. A'ren 349'gn alean idatzitako nuana eta erantzun au ere eman dezazkietela beren irakurleei.

IKASTOLA ETA ERILJIO-ARAZOA

Zaloña jaunari:

Ahal dugun denbora gutxiena galduaz, hemen gaituzu berriro beste puntu bati erantzuna emateko asmoz, edo garbiago, gure jarrera arazo honen aurrean zer-nola den azaldu nahian.

Lehenik, ikastolako irakaskintzari buruz zure azkeneko artikuluan ezartzen duzun irizit nagusiaz: alegia, «zer irakatsi gurasoek erabakiko dute, eta andereñoek nola irakatsi».

Inoiz bada-eta, gaur egun, guztiz galgarria derizkiogu horixe! eta legeria hutsa, hortaz gain. Ez ahal da mila bider egokiago bai zer irakatsi eta bai nola, guraso eta andereñoek elkarrekin erabakitzea? Ez ahal dugu, bada, haurraren heziketa helburu eta familia-ikastola elkarrean osagarri? Gure ustez, azken batean, edo eztabaida gori-gori batean, haria norbaitek eten beharrean gertatuz gero, orduantxe soilki, balio lezake zure irizit horrek. Horregatik, esaten dizugu legeria baizik ez dela.

Gero, zuen araudi hori aipatuaz, zenbait puntu oinarritzkoen artean, erlijioaz mintzatzen zera. Eta... arrapalada bizian orain, zer den zuretzat ikastolan haurrari erlijioa irakastea galdegiog bagenizu?

Guk, guretzat ez dela gauza erraza esan behar dizugu, ez zer eta ez nola irakatsi ere, hala bata hala bestea. Halere, zertan datzan guretzat erlijioa? Bene-benetan eta sakonean oinarri bat ikusten diogu eta hau gabe gure sinesmen eta kristau-izate guztia ankaz gora joango litzake. Alferreko litzake axaleko aitorten bat, alferrik bideetako gurutzei mun ematea eta mila bider zeinatzeta edo ahozko erreza-tze hutsen gaitzea, inguruko arazo eta gertakizunei begiak hertsen badiogu eta persona bakoitzaren edo herriaren nortasunari eragiten ez badiogu, eta justizi edo egi-burrukan konpromisorik ez bagenu. Eta zoritxarrez, Zaloña jauna, hona hemen gaur egun gerta ditek eta gertatzen den gauzarik garrantzi mingarrena: alegia, gehiegitan oinarri hori ahaztu eta erlijio faltsu bat bizi ohi dela.

Hau azaldu ondano, gure egoeraren argitze bat: erabiltzen dugun pedagogiaren bidez, esan dezakegu oinarri honi loturik dihardugula andereño gehienok ikastola lanean.

Eta goazen orain bigarren puntu bat azaltzera. Lehen bete ondoren nola irakatsi kristau-ikasbidea haurrei? Eta mingarria izan arren, lan gutxi egin da era hontan; guk, andereño geranok, geurok bilatu behar izaten diogu ahal den moduan galdera honi erantzuna. Bestela, esan zaiguzu haur bati nola azaldu Jainkoarekin izan behar dituen harremanak nolakoak eta zer eratara izango lirakean. Esaterako, gure moldeetako meza zer esaten ote dio haurrari? Esalezu beren poz eta arazoak aletuaz Jainkoari, aldare baten inguruan, opari-eskeintza bat egitera bildu den jendea dela batzar hura. Eta haurrak bere arazo eta pozik han ez dela agertzen edo agerpenik ez duela inola ere sumatzen esango luke. Edo galde dezagun zenbat herritan egiten den bereziki haurren meza.

Ez Zaloña jauna, etzazula guri gertatua gure haurrei gertatzerik nahi izan, garrasiz madarikatuko gaituzte-eta. Baina, ez pentsa, onena iruditzen zaigun bidea hautatu dugu, eta gure haurrek bizitzaren sentidu sakona har dezaten saiatzen gera. Ez dugu erlijiorik bazter-tzen, baina argitzea izango litzake erlijiotzat zuk zer hartzen duzun.

Azkenik, eskerrak eman beharrean gaituzu. Sekula inork ez gaitu oraindano jakintza maila horretara jaso! Mao, Lenin eta Marx-en dotrinaren ezagutzea, ala fede!

GOIERRIKO ANDERENO
TALDE BATEK

Euskalerritik begira...

LENIN ETA GU

Ehun urte dira Viadimir Ulianov, Lenin, jaio zitzaigula, ta ehunurte hau gogoan hartuta, aldi hontan asko idatzi da gizon honen lan eta egiteak aipatuaz. Ez, ordea, danak iritzi berdiñez. Batzuek erabat lurperatu arteko onik ez dute izan egundo. Hauak diotenez, Lenin borondate onez lanari ekin bazion ekin, oker bidetik abiatu zitzaigun, bere egintzak kaltegarriak zaizkigu. Gehienak, ordea, besterik pentsatzen dugu, handia baita gizarte ta langilliedari bere eraginiaz ezarri dion dinamika.

Nor degu, bada, Lenin jauna? Zertan datza bere lanaren meriturik handiena? Zer da besteengandik bereizten duana?

Gaitz eta zalla da benetan, lan labur hontan, langille gidari honen bizitza xehetasunez agertaraztea. Bestalde, egunerokoetan bere berri eman izan diguten ezkerro, interesgarriak zaizkigun puntu batzuek aipatu besterik ez det egingo.

Hortarako, lehenik, historiari begiratu bat eman dezaigun gaingiroki bederik. Europa XVIII gn. mendean industrializatzeari ekiten badio ere, XIX gnean. indartzen zaigu. Lehenagoko eskulan artesanoa gain beheza dioa. Teknika ta asmaketa berriak ikaragarritzko aldakuntza sortarazten dute Europar zehar. Langilleak, berriz, multzoka biltzen ta pillatzen doaz industri herrialdeetan. Injuntzia ta esplotazioa nun nahi dager. Sariak al diran txikiak ordainduak, eskulan ugaria edonun arki lezateke. Hemen ere merkatuaren legea nabarmenkiro nagusitzen da. Ordu luze-etan, ume ta emakumeak, egunaren ordu gehienak bertan igarotzen dituzte, lantegi barruan murgilduak.

Langilleak horrelako egoerarik ez dute ontzat ematen, ta jeikitzen dira. Baina, hasieran, ez dute behar zutekean batasunik. Bakarka jokatzu euren indarra hutsean legokela ohartzen dira. Elkarrekin sortu premia nabaizten dute...

Langilleen ekintzak helburu nagusi bat du lehen urteetan: sindikato berriak legeak babestu ditzan, politika egoera aldatuazte, hots, elkartasunak dakarren indarra eskuratzea.

Langilledia aska lezakean ekintza konplejoa da, ayeka asko ditu, ta programa egoki bat eskatzen du. Hauxe dezute, baipbat, Karl Marx pentsalariak egindako lanik nagusienetako, XIX gn. mendean erdialdean argitaratu zigun «Manifestoa» sistemaren agerpen bikaña degu.

Marx'ek hain garbi adierazitako iraultza programak etzuan Europako lurraldeetan behar ainbat indarrak hartu. Alemanian eta bere inguruetan zenbait puntu onartu baziran onartu, etzuten egizko erreboluziorik egin, langilliedientzat amestu zuan askatasun ta giro egokia etzuan ikusi ahal izango. Indusiririk, ezta langillerik ere beraz, ez duan herri batean gertatuko da iraultza: Sobiet Errepublikan. Bere arnas ta eragilea, berriz, guztiok ezagutzen dezuten: Lenin.

Viadimir Ulianov kezkatia meritu handiena, hauxe izango da: teoritik egiteetara emandako pausoa. Honekin ez degu Marx teoriko soil bat zenik baiezta nahi, ezta gutxiagorik ere. Marx langille mugimendu, ekintza ta eginbideetan bete betean murgildurik dakusgu. Hala ere, sobietarrentzat Lenin da maisu ta gidari.

Amaika ezbehar ta sufrimendu jasan zituan bere lana aurrera eramateko, Europako besten zenbait nazioekin konparatuz atzeraturik arkitzen bai ziran.

1917 gnean. matxinadaren ondoren, egizko iraultza antolatzeke ez dira danak iritzi berdiñekoak. Batzuek aldakuntza sakonik ez dute maite, ainbesterañoko jomugarik etzuten sekulan erakutsi, burgesdiaren esanetara jartzeko prest zeuden nunbait. Besteak, boltxebikeak, garailak, goitik beheraño dana aldatu arteño ez dute onik izango.

Lehen, industrializatzeari ekiteko, ta hortan inbertitzeko ondasunak eskuratzeko, nekazatzari begiratzu antolaketa bereziak egiñak dituzte. Naiz kooperatiba gisan, naiz granjaen bidez, nekazariak eskeintzen die euren lan, indar eta izerdia.

Hau lortzeko, ideologia ez dute baztertutik utziko, ta ifioiz, konformagaitzekin, makilla, zigorra ta eriotza darabiltzite. Errusi ta bere inguruko herrialdeak iraultza onartu dute, Marx'ek ereindako azia, ta Lenin aldatutako landarea (populuak bere izerdiz busti duena), Zugaitz sendo ta trinko bihurtu zaigu.

Gu euskal langilleontzat, bai al du erakusgaririk Lenin'en jokabideak? Zer da guk ontzat eman genezakeana?

1) Historiak darakusgunez gure artean ez da iraultzarik gertatu. Agintea goi klaseengan egon izan da beti. Ekonomi antolaketa, politika saiok, antegiko arazoeri dagozkienak, t.a. langilleen iritzia aintzat hartu gabe konpondu nahi (?) izan dituzte. Kapitalismoaren adarrak ito zorian gauzka.

2) Sozialistak, iraultza ez dute modu ta bide berdiñetik eraman. Yugoslabia, Errusi, Txina, Albania, t.a. Lenin'en jarduna ontzat damate, maisutaz daukate, baina ez dute berdin ulertu edo interpretatu. Baikoizak, dagokion iraultza sortu du.

Gai hontan badegu arriskurik guk ere. Sarritan, taldeetan estudiantzen dabilzanak, geure prolematikari erantzun jatorra eman nahiean, beste zenbait nazioen jokabide ispillu ta eredutat. daukagu. Geure lurrari dagokion zugaitza aldatu behar degu, geuri dagokigun iraultza. Bestek egiña ez degu itxu-ixuan, besterik gabe, onartu behar. Viadimir Ulianov, geure artean ta gaurko egunean, etzan, seguru aski, Lenin izango.

3) Lenin etzan, ifiolaz ere, lurra gertu zai egon. Legorte giroa zegoela ta etziran euriak busti zai egon. Iraultza langilliedien artean aurrera eramatea pentsatu bazuten ere, nekazari herrian indartzen da gehienik. Ideologi baten bidez giro egokia sortzen dute, gizarte erakunde berriak emarazi. Badukegu euskaldunak gai hontan ikasgai bikañik.

4) Lenin'ek langilliedien osoaren askatasuna gogoan dauka, baina ezin bestean, bere herrikoa salbatzen saiatuko da. Noiz elduko ote zaigu, unibersalismoa jatorri ulertzeko garaia?

Ba da hain garbi ez dagon beste puntu bat, ixildu eziñeko, guztiontzat agirian dagoena: egun sobietarrak daukaten bizi malla, diktadura, sufrimendu ta eriotz askoen fruitua dezute. Urteetan populua menperatu ta zapalduak bizi izan da, gerokoak bizi-malla hobeto bat izan dezaten. Zillegi al da hau benetan? Gizarte goi malla batean jarri nahi dutela ta, bai al da persona desegin eta apurtzeko eskubiderik?

Personaren osotasunean, gizarte giroak asko lezake, ezpairik gabe. Ez det uste, egun daukagun giro ta sistema barruan egizko osotasunik lortu ta eskuratu genezakenik.

Marxista-leninistak berea egin dute. Ni garrantzidun zenbait puntuetan ez nago ados horiekin. Baina, zeren zai gaude, iraultzaren euskal teoloji bat sortzeko?

MIKEL UGALDE

GRECIA: MILITAR DIKTADURA

Arritzekoa, baina hala da. Grezia kondenatua izan da. Lehen aldiz Europako Ministro Konseiluaren komiteak horrelako erabakia artzen duala.

Itz gutxitan, gizonaren eskubideak zapalduak dira Greziko Estaduan. Bere elburuetako administrazioak tortura egunerokogia du. Gizonak ezin dezake beren iritzia garbi agertu. Prensa zensura izugarri baten menpean bizi da. Elkartzeko eskubiderik dagonik ez pentsa eta gutxiago berriz egitura politikuak osatzeko. Nor bakoitzaren bizitza pribatuaren errespeturik ez da. Eskutitzak irakurriak dira. Polizia edozein unetan sartzen etxe barrura Tribunalak, maai-buruan militarrek izanik, zuzentasunez ez dute epaitzen.

Horra hor Europako Konseilua behartu duten arrazoiak, Greziko Estadua kondenatzeko.

GREZIKO ESTADUAREN POSTURA

Koronelak egiñalak egin dituzte latsa hortatik ez pasatzeko. Lenengotz Kontseilutik irten egin ziran, hala jokatzu epaituak etzira izango ustean.

Bigarregotz, azken bolara hontan, liberalago agertu nahi izan dute. Kontseiluak erabakia artu baino egun batzuk lehenago, Athenasko Tribunal Militarrek 50 askatasun zaleen aurka erabakitakoak, gorrak izan arren, etziran espero ziran añaioak. Musokolari bezain politikari ospetsua den Theodorakis ere askatu zuten Frantzira aldegiten utziak. Itzaldi batean ere agintarien buru den Papadopoulos-ek agindu zituan berealako neurri iriki eta zabalagoak.

Gertaera hauek beren erazuna izan zuten. Adibidez, Alemandarrak eta Italtarrak erabakia biguntzen aleginduz ziran. Baiñan azkenean hauek ere lehen erabakira etorri ziran. Frantzia eta Txipre bakarrik izanik erabaki hori onartu etzutenak.

Frantziak emandako arrazoiak bere postura justifikatzeko, hemen ez ditugu aztertuko, oso epelak zira esan bai ordea.

Greziko koronelak beren izen ona galduta ikusi arren ez dute bururik makurtu.

Setakeriz beteak eta itxutzat jo dituzte Kontseiluko gizonak. Area go oraindik, Greziak Europa eta ludi guziko demokraziaren itur buru izanik ez omen dauka zer ikasirik demokrazia ain berandu iritzi diren Estaduengandik. Bere bidea jarraituko omen du, erabaki hori mespretxatuz.

NOIZ ARTE?

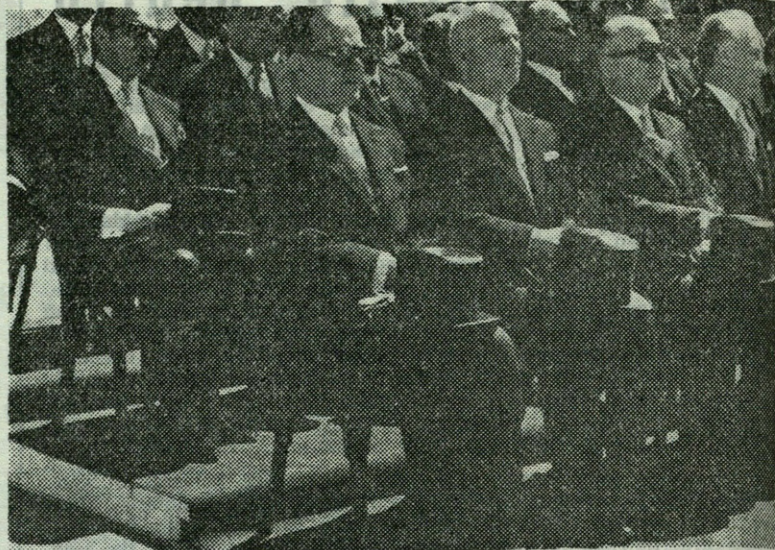
Bai, noiz arte jarraituko du Greziko herriak militar-diktadura honen menpean?

Au da sasi-agintari hoi en jokaa ikusita sortzen dan galdera garrratza.

Theodorakis-ek dionez, etorkizuna, neurri aundi batean, Europari dago lotua.

Europak konprenitu nahi ba du Greziko herriaren benetako problema, bidea asko errezutuko omen da. Baina ala gertatuko al da? Itxura bakarrik ez al da izango?

Inglaterrak, Alemaniak, Italiak, Frantziak berean jarraitzen badute beren artueman ekonomikuetan ez al da bide hala pentsatzeko? Edo

Koronelak hiru urte bete dituzte.

bestalde, gaur-egunean Europako Estadua ain alkatuturik egonik Ipar-Ameriketako Estaduarekin gogor jokatu al dezakete Greziko Estaduaen aurka? Zearka ba da ere Koronelen aurka joatea Ipar-Ameriketako agintariekin topo egitea da. Naiko garbi dago, oso gutxi ere ukatzen dute, Koronel eta Ipar-Ameriketaren arteko artueman goxoa; orduan zer? Ezer gutxi.

Baina itxaropenik ez da galdu behar. Itxaropen hori Greziko herria bera da, eta herri horri erantzuten dioten egitura politikuak. Eta hemen dago kakoa. Erria eta

egitura politikuak komunistak, ezkerreko sozialistak, Papandreou-tarrak eta beste indarrak jakingo al dute elburu egoki batzuen bitartez alkatzen?

Hemen ere ez dago pozez bete; gaitun erantzunik ematerik. Zerbait ari da sortzen eta ezten, ordea.

Dena dala, gauza bat garbi dago; setakeriak alde batera utzirik egitura politikuak alkatzen ba dira, orduantxe Greziko herriak itxaro dezake askatasuna.

Eta hau noiz?

PABLO ETXENIKE

BLAS DE LEZO

ETXE ONTAN DAUKAZU SAGARDO, ARDO GAIN-GAINEKOAK
ETA EDARI GUZTIAK

Blas de Lezo Kalea, 6
Urrutizkiña: 12 0 65

DONOSTIA

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 46

GAZTEIZ (Vitoria)

1.896

1.969

GIPUZKOA'KO PROBINTZI ERATETXEA

(Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa)

Zure diru bearretan gure
"PRESTAMEN SERBITZARITZA" (Servicio de Préstamos)
balia zaitez

Zure Arrantz-Ontzia erosteko edo obetzeko
Zure baserria erosteko edo obetzeko
Abera —azienda— erosteko edo obetzeko
Baratzeko fruituak obetzeko
Jakindean jarri zaitez Donostia'ko gure
12 ofizinetan eta Probintziako 63 sukursaletan

Bodegón

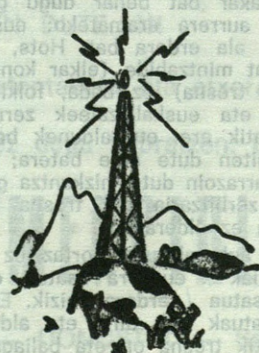
Alejandro

Alejandro'ren Bodega dago
Donosti'ko txoko beten,
bein ezagutzen dutenak zintzo
dakite aruntz joaten.
Nai dan aukera ba-dezu beti
jaten bezela edaten,
oberik ezin arki ditek
merke ta ondo ematen.

Fernán Calbotón, 4
DONOSTIA

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros

Municipal de San Sebastián

Banen baneko azyak

Ongarri ta abonoak

Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzen

Baserri, lur-treenak ta abar

Torrelavega'ko Perira Joan
etorriak

IPAR
EUSKAL
HERRIA

«JAKIN» SORTA)

«Lapur», ibero eta Peninsularreko herrisketan, euskaldungoa biziago zenuten orduan orai baino. Eta halare, denbora artan, gu (ego aldekoak) arrotzak ginar. «Ipar-aldeko euskaldun eta auskaltzaleentzat ezin eramana, ezin ulertua, ezin onhartua baitzen guk denbora artan aukeratutako bidea».

Hitz hoek, Jakinariak heren «Jakina» sortan Ipar Euskal Herriaz, hain egoki ere, argitaratu duten liburuxkan irakur ditezke. Hala ere eskualde hartarako herritarrek egitura baten iraupenetaz, kontzientziaren eboluzioaz bezin hondo ohar dira.

Ipar Euskal Herrian ere koloniegituraren kateak ez bait dira hausti: «Laborantza —nagusi— dugu Ipar Euskal Herrian. Turismoak ere jende askori lana emaiten du... urtean bizpahiru hilabetez. Industria zinez ahal dugu eta gehienetan beheiti ari».

IPAR
EUSKAL
HERRIA

J. M. TORREALDAY - T. M. OLAR - P. LARZABAL - J. B. DIRASSAN
A. SARITON - D. LARZABAL - J. HARTSCHER - R. KANBONG
A. L. DAVANT - D. POLLEN

JAKIN sorta

Egitura horrek, eginkizun zaharretan eta laborantzan batez ere euskaldungoa baztertu du. Komertzioak frantses ugari greganganatu ditun bitartean industriak, bere txikian ere, atzeritarren lan-sari mehez arnas hartu dezake bakarrik. Bitartean nekazari euskaldunen seme gazteak metropol-urietan banatzen dijozte, ihesik utzi duten egitura indartuaz.

Giza-egitura horrek euskalduna itoko du ta Herriaren zoritxarra hausituko: Nagusi haundi batzuek Herriak ohiltzen dituzte ta beren etxaldeak bateraturik, morroiez ibiltzen.

Morroiek behin altxa ziran ta itxaropena ez zen aurrerat amets bihurtu. Nekazariengan datza ipar aldeko euskaldungoa ta honen ezina haren du batez ere jasaten. Harerengandik ere orneko da koloni egitura hautsiko dun indarra.

Herri xeha laguntza ere jasozten hasi da. Euskaldun komertzianta ta inguruko mailakoen semeak, ikasiak, kontzientziaren eboluzioa bizikiago daramakite ta era berean gaitzaren sakona ta erremedioen ezaguera ulert ditzazteke.

Hala ere kasu, Europak ez gaitu salbatuko guk Europa salbatzen ez dugun bitartean. Gaurko Merkatu Elkartuak bere egituretan gu sarrazteko utsunerik ez digu jarri. Dezagun ba kontu, bide horretik Madrid, Paris ta Bonn-en arteko pasa-tokia bihur ginduzkela, ta kondairaren ber-itultzea ez dala nehorren alde gerta izan. Ba da bai, Europa bat guretzako bainan gu gabe egindako Europak ahartuko gaitu.

Motzera begiratu ezker, Ipar-aldeko industrializatzek ezina emaiten du, luzarora berriz nekazari ta ikasi euskaldunak hitza dute. Hitz honen indarrak bildu gitzazke euskal semeak.

Honengatik bada, bi euskal herrien etorkizuna inoiz baino lotuagoa agertzen da: «asmoz, pentsamenduz, xedetasunez, jokabidez, bi euskalherriok zein urrun ziran elkarrengandik orduan. Gaur ez. Hontan da diferentzia guztia».

D. IZA

TXINA, berriro ere guziora arotan

Txina berriro, politika gertakizunen goi-goiko mailan jarri zaigu egunotan. Oraindik ez genituen aaztu bere atomikazko aurrerapenen olatuzunak, eta oraingoan, apirillaren 24-an, 173 kiloko satelitea bota dute. Gertakizun onek —duen garantiagaitik, noski— U.R.S.S., E.E.UU. eta batez ere, irugarren mundua dardaraz jarri ditu.

Txina-ri antzematen ikasia dan batek esana da, guk bizi dugun giza-dia rusoamerikanoena dan bezala, XXI-garrena Txinoena izango dala. Arek esanak betetzen asi ote dira?

Zientzi alorrean Txina-k daraman abiada kementsua neurtzea ia-ia ezinezkoa zaigu. Alkarrengandik aparte bizi izan oi gera Txina eta Sar-talde; eta gaur egun ditugun politika egiturak bide, are zailagoak zaizkigu alkarrekiko ezaguera eta artuemanak. Alkarrekiko dugu egoera au sortarazten duten eragozpenetatik, iru aukerak bakarrik aitatu dugu:

- Leendik datozen aberrien arteko arrokeri eta deskonfidantzak. Egun ere ba dugu orrelakorik, azal berriz estaltzen baditugu ere.

- Txinera, izkuntza bera alegia. Monosilabikua eta idazkera berezikoa. Esaten berriz, mintzaera, aparta zaila. Gutxi dira txineraz dakiten sartaldetarrak.

- Txinotarrak, beren zientzi eta ekonomi aurrerapenak ezaltzeko ibilli oi duten joku ixilla. Ez dute aspaldidanik, estadistikarik publikatzen; joku onekin, bear-bearezko tresna ukatzen da, bertako berri izateko.

Ala ta guztiz ere, andik eta emendik jaso ditugunekin, Txina-n dagiten zientzi abiada zer-nola arkitzen dan adierazten aleginduko gera.

1949-garrenean, Mao-ren erreboluzioa garaitu geroztik, Txina-ko Republika Errikoia erakundetu zanean, auker zituzten esku-arteak:

10.000 zientifiku diplomatu;
25.000 industri ingeniario;

10.000 nekazaritzen diplomatuak;
7.000 mediku eta farmazautiko;

60.000 lege-gizon eta gizarte gaietan diplomatuak.

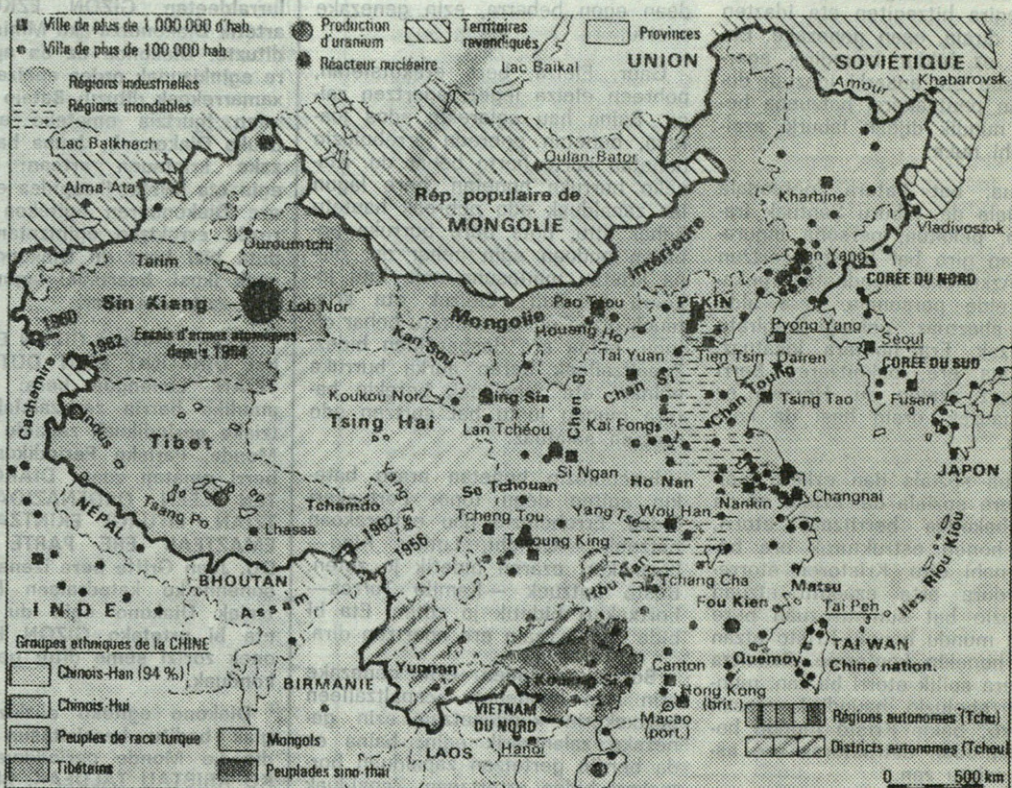
Auetatik bi bat milla, onentxuene-tako zientifikuen artean sartzen ziran. Gaiñera, 1949-1958 bitarte on-tan, beste 200 bat itzuli ziran Txina-ra. Guziok, Ipar-Amerikako eta Europa-ko Unibersidadeetan eskala-tuak zeuden. Oso ezagunak dira oie-tako batzuek: Tsien San-Tsiang, Txina-ko fisiku nuklearrik onena; Tsien Suen-Sheng, satelite berri onen gu-raso bezala ezagutua; Nie Joung Chen mariskala; Hoa-Lo-Keng ma-tematikua; eta aitatzen ez ditugun asko.

Eta naiz Rusian, naiz beste so-zialista errietan gertutu direnak, beste saill aundi bat osotzen dute. Guziok, alkartasunean, Txina-ko zientzi abiada aurrerazi duen taldea sortu dute. 2.000 inguruko saill berri-riak, zientzi talde onen indargei-tzako datozte urtero. Leen maillako zientifikuen parean jartzen dira, gaur eurretako amar bat milla, gu-txi gora-bera.

Nolanai ere garrantzi aundikoa izan da Rusiak eskeini dion lagun-tza Txina-ri aieka ontan. Dakigun bezala, zientzi laguntza au, 1960-ean moztu zan, beren arteko eztabaida sortu zanean. Ordukoa da Txinoen slogan au: «GEUREZ BALIA GAI-TEZEN».

«Atomea bezala da gure Erria. Zati-itu ondoren zabalduko duen bero-indarra, gaur ez dugu; guzia lortzeko aihakoa izango da».

Mao-Tse Tung

Txina-ko Republika Errikoia, 1965 gnan.

Asiera baten eta ainstesteraño ideologizaturako Erri baten, presio aundiak sofritu bear izan zituzten zientifikuak, komunista alderdiko ideologoen aldetik. Zientifiku orok, «gorria eta ikasia» izan bear zuen; ondo ezagutu marxismo-leninismoa eta Mao-ren pentsaera batetik, eta bere gaien oso jakituna izan bes-tetik.

«Eun lore eta eun eskola» ga-raian («IRIKI BITEZ EUN LORE ETA BURRUKA BEZATE EUN ESKOLAK»)

txinotarrak aidea izan duten garai-pen au, ondoren aundiak ekarriko dizkietena gertatuko zaie politika internazionalen:

- Txinotarren abertzaletasun sua aietzea, «iparamerikanoen kapita-lista inperialismoaren» eta «rusoen sozialinperialismoaren» aurka.

- Defentsa eta militar estratejia-ren aldaketa bat, satelite onek zera adierazten baitu: ipiñi dezakela Txina-k satelite nuklearrak atomiz-ko buruekin.

- Rusoak eta Amerikanoak Vie-nan dituzten «arma-mugatzeri bu-ruzko alkarizketak», berriro beste planteamentu bearko dute.

- Eta dudarik gabe Indotxina-n eta Palestina-n oiartzunak izango ditu.

Eta etzaigu iruditzen beste mun-duko gauzarik esatea danik, berea-la izango dugula kosmonauta txi-notarren bat, urrutiko aide oietan barrena.

JOSE ARTOLA

TXINA

LURRALDEA: 9.600.000 km.²
BIZTANLEAK: 720 milloi
UGARITASUNA: 72 giz.
km.²-ko
AZIKUNTZA: 15 milloi urteko
18 urtetik beerakoak: % 42
5 urtetik beerakoak: % 16
URI BIZTANLEAK: % 14
NEKAZARI
BIZTANLEAK % 86
ABERRI
TXIKIETAKOAK: 35 milloi

1956-ean burutu zen liberal aldi bat irikiaz. Aldi ontan intelektualen kritika utzi zuten zabaltzen. Egin ziren kritika gogorra auen ondorio bezala, ideoloji presioak baretu egin ziran.

1966'eko «kulturarazko rebolu-zioan», «ertzain gorriak» ia ez die ikuturik egin zientifikoeri. Eraso or-tan gordetzeko, ejerzitao zuten za-indari. Zientifiku auker, erriarentzat premizko indar-eragille bezala jo-tzen bait dituzte. Orregaitik, geie-netan, buruzagiak pakean uzteko erabakia artu zuten. «ASKI DUGU, SOZIALISMOAREN ALDE, BEREN LAN EGITEN DUTEN BITARTEAN...»

Ondorenak begien aurrean ditu-gu. Kontrastea, gogorra da. Oso gutxi aurreratutako erri baten, arrunt aurreratutako zientzia. Eta

LAN-KUTXA ERRIKOIA

(Caja Laboral Popular)

Diru-Aurrerapen Alkartasuna

-52 lan-gela Gipuzkoa'n-

Zuretzako dauzkagu:

ELKARTASUN - LAGUNTZAK

KORRITURIK ONENAK

ILLEROKO SARIAK - AURRELARIAK ARTUEMANA

DIRU-BURUZPIDETAN

San Ignaio kalean

Gipuzkoa

BEASAIN

BONBOITEGIA
BEZUZAK

Lor

IGANDE TA JAIEGUNETAN IRIKIA
DONOSTIA
Hnos. Iturrino, 22
Urrutizkifia: 194 15MUEBLES
BidarteAvda. del Gral. Franco, 13
Urrut. 85 12 85

ZARAUZ

Kabi berria dezute?
Ederkil
Osatu nai dezute?
Atozte, konponduko
gera-ta

KRISTAUAK ETA GAURKO ERREBOLUZIOA" (III)

Gaurko kristau idazleak, bai teologoak, bai soziologoak, gure munduari begira hitzegiten eta idazten salatzen dirala, esan genezake. Eta ez dute ez bildur haundirik agertzen; trebe eta ausarki idazten dute. Beren pentsakera, batzuen behintzat, nundik dijoan laburki azaltzea, nahi nuke.

Pekatua, bat batera, personala eta soziala da. Liburu Santuak irakurtzean, pekatua, persona inguratzeko duan giro bat legez, agertzen zaigu. Azkeneko mendeetan, pekatuaren alde personala, bere alde soziala ahaztuaz, gehiegi begiratu du Eleizak. Era hontara jokatuaz, Berri Ona ere, bakoitzaren Berri Ona legez azaldu du. Horrela ez dirala gauzak, orain hasi da konturatzeko.

Pekatua soziala dan ezker, salbazioa ere soziala da. Kristo ez da soilki bakoitza berritzera etorri, mundu honen estrukturak ere berritzea nahi ditu. Kristoren etorreran, ordura arte ezagutu etzuan erreboluzio bat sumatu zuan bere barnean mundu honek. Kristo etzan mundu honekin konforme. Bakoitza salbatzera soilik etorri ba zan, munduak erreboluzio haundirik etzuan sumatuko; baina Kristo mundu honen pekatudun estrukturak ere askatzen saiatu zan.

Beste bidetik jo behar du gaurko Eleizak, Kristori jarraitu nahi ba dio. Zuzen zuzenean gaurko estrukturak aztertu eta beren injustizia agertzen saiatzen ba da, Kristori bere eta gure gurutze bidetik jarraitzen saiatuko da. Hortara jokatuaz, ez du txalo ugaririk adituko mundu honen jauntxoaren eskue-tatik; baina bai gizonen bihotzetatik.

Gaurko munduari begira, egoera edo estruktura garantzitsu bat lehen lehen agertzen zaigu. Mundua, pobreen eta aberatsen arteko desberdintasunaren gain finkatzen da. Pobreak eta aberatsak betiko dirala; hau da mundu honen egi sakratua. Mundu honen zuzentasuna, egoera horretan finkatzen denezke-ro, ezin genezake esan zuzentasuna dela, ez-zuzentasuna baizik.

Nola erantzun egoera honi? Zein bidetatik jo, kristauki jokatze-ko? Erreboluzioa degu bide bakarra. Aberastasunak denontzat dira; denok eskubide berdinak ditugu, mundu hau eratze-ko eta hazte-ko. Jain-

koak berdinak egin gaitu, eta horregaitik, gizon gehienak besteen mende egon beharra, ezin genezake onartu.

Gaur, Eleiza, bere erakutsietan, pobreen eleiza legez, agertzen zaigu. Baina hau egiarekin ados joateko, benetan pobreen erreboluzio honetan parte hartu behar du. Klaseko burruka honetan, bere lagun lez zapalduak edo pobreak hautatu behar ditu, hots bere burruka pobreen ondoan egin behar du. Baina kristau maitasuna nola lotu jo-koera honekin? Eleizak eta kristauok gizon guztiak maitatu behar ditugu, baina era desberdinen bidez. Zapaltzaileak beren aurka burruka eginaz; eta zapalduak berekin batera mundu justu bat sortzen edo eratzen saiatuaz.

Erreboluzio honetan arazo batekin egiten degu topo: bortxakeri bidea. Erreboluzio hau egiterakoan batzuek —Gandhi, Luther King— bortxakeri ezaren bidetik jo zuten. Beste batzuek —Kamilo Torres— bortxakeri bidetik jo zuten. Eta bi bide hauek orain ere agertzen dira.

Bortxakeri bidea, ezin genezake arin arin kondenatu. Zapaltzaileen bortxakeria kondenatzen ezin genezake zalantzarik egin; baina ez da berdin gertatzen zapalduen bortxakeri bidea aztertzean. Zapalduak ez dute bortxakeri bidea aukeratzeko; bide horretatik, bulzatuta, jotzen dute. Zer egin kristauak, pobreak bide hortatik jotzen ba dute? Eskuak garbitu eta alde batera geratu? Lehen esan degu kristauak pobreen ondoan dutela beren lekua. Ezin genezake uka, bortxakeria pekatu dala; baina, bestaldetik, Kristo pekatu egin zan gu salbatze-arren.

Lehen esan degu, ez dagola pobreen esku bortxakeri bidetik jo ala ez jo; baina bere eskutan dago mundu justuago bat eratzen saiatzea, eta zer esanik ez, kristauak beren ondoan lan egin behar dutela.

Eleiza, instituzio inkonformista bat izan behar du; tamalgarrria da, baina hontan asko ari gero faltatzen. Egitan barkazioa eskatzeko zorian gertatzen gera, gure eginbehar erreboluziogile honetan ez bait dugu Kristori jarrai. Gizona, oihuka eta negarrez, eske agertzen da Eleizari.

ZUBI

Gizon Ezkondu Bat "Diakono" Frantzian

Garrantzi handiko zerbait gertatzen ari da Eliza Katolikoan: Emen eta an GIZON EZKONDUA Diakono egiten ari zaizkigu. Amerika, Afrika, Alemani, Belgika eta beste lurraldeetan GIZON EZKONDUEN artean Diakonotzarako Ministro egin dituzte. Diakonoa ez da apaiz; bere eginkizunak ordea apaizaren kide xamarrekoak dituzu: Bataio eta Gai-xoen Igurtzia emateko eskubidea dauka Diakonoak; Jauna banatu dezake kristauen artean; Itzaldiak egin eta kristau-ikaspilea erakustea ere Diakonoaren egitekoa da. Berziki errukizko egintzetan murgilduta bizi bear du Diakonoak: Gai-xoak ikusi, beartsuei lagundu, zarrak zaitu eta abar.

III onen asieran GIZON EZKONDUA bat DIAKONO EGIN DUTE FRANTZIAN. Lenengo bera; garrantzi handiko berria zeritzailako, Erantzako periodikoak zabaldu dute. Le Monde, Parisko Periodikoak, onela berri ematen zuan: DIAKONO BATEN LEEN ORDENAZIOA FRANTZIAN. LITURGI EKINTZAN BERE EMAZTEAK ERE PARTE ARTZEN DU. Jean Griffe bere izena; Carcassonne'ko katedralean bere Gotzaiak Diakono egin du. Irurorrei eta bi urtetako GIZON EZKONDUA onek zortzi seme ditu; geienak ezkonduak.

Diakono egiteko elizkizun Liturgiak badiu bereizitasun batzuek, dio Le Monde periodikoak. LEKUKO KRISTAU TALDEAK, BEREN ARTEKO BAT BEREN SERBITZURAKO, DIAKONO IGATEKO AUKERATZEN DUTE. «Gizon egoki eta zuzena deritzagulako, egizu Diakonoko onoko gizon au» esaten diote Gotzaiari.

KRISTAU TALDEAREN izenean Eskatzaille (postulador) eta Gotzaiaren arteko elkar-izketa, Liturgi barruan, oso da interesgarri.

Eskatzailleak: Aita, CARCASSONNE'KO KRISTAUEN IZENEAN; Jean Griffe Diakono egin dezazula eskatzen dizu Eliza Amak.

GOTZAIK. — Zergatik aukeratu dezute Diakonotzarako?

ESKATZALLEAK. — Ezagunak ditugu bere familiako bizitza, bere jokabidea lantegian eta bere lotura-kompromisoak gizartean.

Garrantziko beste gauza bat: Senarrarekin batera EMAZTEAK PARTE ARTZEN DU Liturgi barruan. Senarraren bizitza berria ontzat artu eta bererekin aurrerantz izango dituan artukizunak adierazten ditu:

GOTZAIK. — GIZON EZKONDUA da Jean Griffe. Apostoluak dionez, beren eskontza bizitzak Kristo eta Elizaren batasuna adierazi bear du. Diakono izateko baimena ematen dio bere emazteak?

EMAZTEAK. — Onartzen det nere senarraren eliza-mailla (Ordena) eta bere Diakonotzaren eginkizun-ean nere laguntza eta babesa izango ditu.

Jean Griffe, diakono berria, Jauna ematen.

Ondoren, begirune eta menpetasunean bere Gotzaiarekin bat izango dala itz ematen dio Diakono izan bear duanak.

Meza barruan egiten da Diakonoaren konsagrazio. Jantzi txuriz eta estolaz ornituta belaunikatzen da Diakonoa Gotzaiaren aurrean. Ebanjelio-liburua itz oekin ematen dio Gotzaiak: «Zuk adierazi bear dezun Jesukristoren ebanjelio-liburua artu zazu; irakurriko dituzun itzak sinistu, sinisten dezun itza erakutsi eta erakusten dezuna bizitzeko arreta izan zazu.»

Diakonotza Elizan eraberritzeak iru burutapen dakazkit:

a) GIZON EZKONDUA DIAKONO egiten dituan Eliz onek, Zerbait denbora bear ote du GIZON EZKONDUA APAIZ egiteko...

g) LEKUKO KRISTAU-TALDEAK BEREN ARTEKO BAT, BEREN SERBITZURAKO, DIAKONO IZATEKO AUKERATZEN DUTE. Apaiz eta Gotzai aukeratze ori beren serbitzuko NOIZ EGIN BEAR OTE DUTE LEKUKO KRISTAU-TALDEAK?

k) GIZON EZKONDUA DIAKONO EGITERAKOAN, BERE EMAZTEAK ERE PARTE ARTZEN DU LITURGI BARRUAN. Gaur baiño erantzukizun aundigoak, Noiz eman bear ote zaizkio EMAKUMEARI Kristoren Elizan...?

AROSTEGITAR JOK

ETXEKO - ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba' dezu

ATOMIZADO LAGARTO — jaboia erabilili beti

Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jaboia bear dezu erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboia bakarra
Etxe-ko-andrearentzat neska-merik egoki-ena,

JABON LAGARTO!

GUKELESA

Gipuzkoa'ko ta Nafarroa'ko esne onenakin gertatutako esnekiak:

- Esne Pasturizatus
- Esne soilla (esterilizatua)
- Esne autsa
- Esne-gaifia
- Guriña
- Yogur
- Batiduak

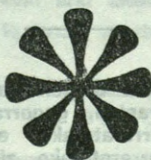
Igara auzoa - Apart. 213 - Urrut. 29060 (lau ari) — DONOSTIA

Eraria epela dagola?

FAGOR'ek

oztuko du berela

ERLOJU TA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Vergara, 11 - Urrut. 17751 - Etxekoa: 22700 - DONOSTIA

ORMAZABAL - DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE - TXUKUNKETARAKOAK

URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkiñak:

Etxekoa 65 19 60

Landolakoa 65 19 33

URRETUXA

Urrutizkiñak

Landolakoa 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n - Zumalakarregi, 7'gn

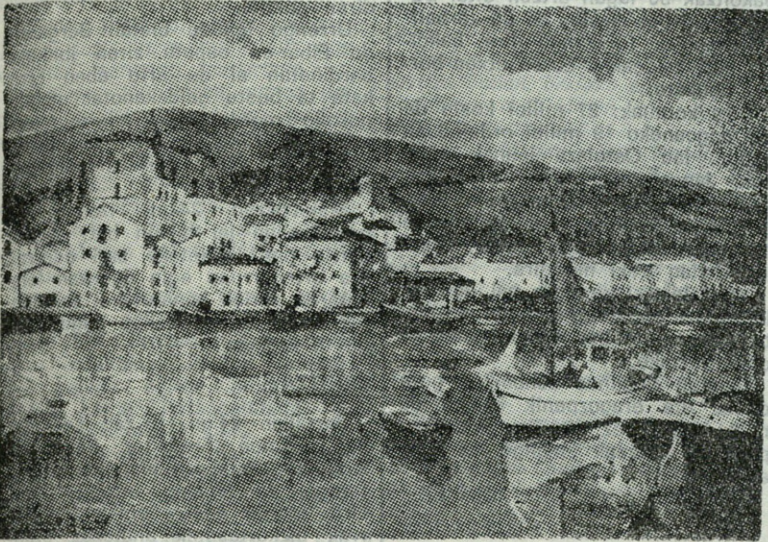
AZALKETAK ETA ARTISTAK

1. PAISAJEA ETA PAISAJEZALEAK

Paisajea, sarritan, azalketen gaia da. Margo jenero bezela, artista askoren eta zenbait ikusleren interesa ba du, izadi-formetan arte gai ugariak ikusten bai dituzte. Hauxe nabari izan dugu apiril honetan.

Ministerio de Información y Turismo aretoetan (apirilaren 1-etik 15era) **Roberto Lesgues**, kaskoinak espaniko lurren literarioversio ezkeintzen digu, folklorikoa gehienetan, marrazki erraztasun aundiz eta margoa zeharo menderatuz.

Bere kuadroak, ongi eginak ere,

ORIO (Gipuzkoa). Lesguesen obra.

lotsagabe samarrak gertatzen zaizkigu. Teknika eta girotze ber beraz egiten bait ditu Andaluziako irudi bat eta Motrikuko paisaje goibel bat. Bere zeruak, argia beraz, beti era berekoak egiten ditu; eta azkene-rako artesanian lanak izaten dira, egituraz onak, baina basterik ez. Lesguesek «asko daki», Paris alde-

ikuslea erraz sartzen, honentxegatik joan izan gera behin da berriz ikustera, handik eta hemendik, bertatik eta urrundik analizatuaz. Gainera gaurko ikusleak ezezaguna du haren lana, eta horregatik zaila da artearen gaurko obrari buruz epai zuzen bat ematea. Halaz eta guziz ere, ba du, gure arte giroari opa diogun maila bat.

J. A. Narvarte dugu gure lurren paisajezalea. Impresionist-ondoko joerari jarraituz (gure pintore gehienak hala egin izan dute gaurdaino) Ondarrabi, Donostia, Pasai

2. ANTONIO VIGLIONE HIL DA

Gipuzkoar artezaleentzat berri txar bat: **Antonio Viglione**, idazle bidasoarra, hila da. Italo-alemana jatorriz, aspalditik Iruen bizi izana, Gizon irekia eta humanista jakin-duri zabalekoa. «El Bidasoa» eta «La Voz de España» izparringietan lan egina, idazlea eta arte-kritikoa. Artista gazteen eta bereganaino jo-tzen zuten guzien adidekoa. Golan bego!

Viglione zanari bere lan ugariengatik eskerrak emateko gipuzkoar artista talde batek homenaldir azal-keta bat egiteko asmoa artu du. Horregatik dei bat egiteko eskatu digute, Donostiako eta Gipuzkoako pintore denak homenaldi-azalketa hartarako bina obra bidaltzaten. Honera bidaltzeko: Asociación Artística edo San Telmo Museora maiatzaren 5-a baino lehen.

Obrak San Telmo museoko aretoetan azalduko dira, hartarako utzi bait ditu Udaletxeko kultura bat-zordeak. C. A. T-ek katalogo bat egingo du azalketa horri dagokion eran.

3. ZENBAIT BERRI

● **Maria Paz Jimenez-ek**, Bilbaoko «Illescas» galerian azalketa bat egin berria du. Kritika eta gazteri intelektuala biziki ohartu zaio obra honi. Hau dio Llano Gorostiza (arte-kondailari eta kritikoa) Maria Paz Jimenezen margoak: «Sus aciertos resultan absolutos. Y su concepción del espacio aparece en todo momento lógica, coherente y causal, perfectamente concorde con el dominio del color que siempre caracterizó la obra de la pintora guipuzcoana».

● **Iñaki Linazasoro**, gure lankideak berri hau eman du, XVI mendeko zurezko kristo bat aurkitu duala **Belauntzako elizan**, naiko ondatur eta autsia. Gotiko tankerakoa, bainan Renazimentuan sartzen ari dena dirudi.

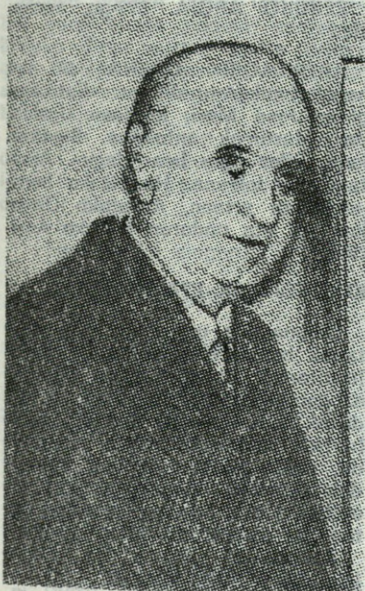
Hamaika gauza eder gordeko lirake eliza barrutiaren museo bat bagendu edo probintziako museo on bat, edo apaizek jaingo herriaren ondarea egoki gordeko balute berderen!

● **Iñaki Larrañaga**, gure lankideak herrietan margotu, edo zizelatzen dutenak, bainan inoiz azalketarik eginez eta argitara ertetzen ez dutenak. Gure herrietan diran zenbait egiazko baloreak azaltzen ez ba-dira, hortara bultzatzen ez ditugulako da.

● **Iñaki Larrañaga Iglesias**, elgoibartar gaztea, Mundakako «Arteta» aretoan azalketa eginaz, bere margo bideari asiera eman dio. Iaiot-suna ba duala eta adierazpen forma berriak bilatzen ari dala uste dugu. Aurki Donostian ikustea itxaro dugu.

● Noiz egingo ote da Arte ezike-tarako ekinaldi bat?

EDORTA KORTADI

Bernardino Bienabe Artia jauna.

ko gaiekin eta kaleko gaiekin asmatu egin du.

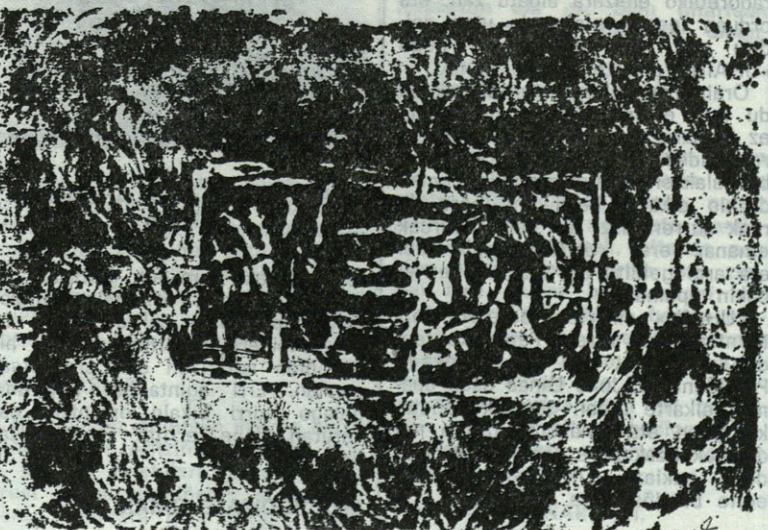
Apirilaren 17-tik 30-era areto hortan bertan **Bienabe Artia** azalketa egin du. Aspaldi honetan ez du honera ekarri bere lanik eta horregatik Bidasoako margolari hau, entzunez edo irakurritz bakarrik (Bienabe Artia arte liburuetan bai bait dago) ezagutzen zutenentzat gauza berria izan da azalketa hori.

Bere 37 paisajek (neurri txiki-txikiak) Gipuzkoako mendi-zelaiak ematen dizkigute, batez ere Iruen eta Ondarrabi ingurukoak.

Bienabek, impresionist-teknikaz, urte askoren buruan iritxi duan lanaz, gure lurrak bere baitan duan bihozkada edo obeto esateko, urteoro bakoitzean eta egunaren une bakoitzean gure mendi-ibarrak, zuhaitz-ibaiak, sortarazten dituzten bihozkadak ematen dizkigu.

13, 14 eta 33-garren kuadroak nabari beharrezkoak dira. Lan bete-a, kolore honez ornituagoak, argiz egokiak derizkiogu. Bainan gaitzakeotan bere paleta mottela eta nahasia gertatzen zaigu. Egia esateko: ez gaitu bete. Katalogoaz at dituan beste irudiaz ere beste horrenbeste esango genduke.

Bienabe Artia margoan ez da

Grafismoa. Iñaki Larrañaga Iglesias-en obra. 1970.

ATE OPARIAK

JATONTZI TA MAI - TRESNAK

Víctor Pradera, 2
Urrutizkiña: 25700

DONOSTI

EUSKERA BATUAREN GORABEERAK

ARGI BILLA

Orain berrogei ta zortziren bat urte, Larraungo, Alli deritzan errian gertatua. Jai egun batez erri ortatik urbil dan ar-zulo edo arkaitze bateko zuloa, zernolako ote dan ikusi naia bi gizoni sartu zaiote. Iñori deus ere esan gabe joan dira.

Illunpean sartzeko, argizari kozkor bat artu dute ta sartu dira malkorpean. Argizaria piztu ta asi dira barrenago sartzen. Malkorpe, uste baiño aundiagoan, alako argizari lodiak diruditen tenteka asko, goitik bera zintzilika batzuk, eta besteak lurreraño irixten dirala arkitu dituzte.

Aiei begira egon dira aldi bat. Ea noraiño zabaltzen dan arpe au, diote, ta asi dira ematen duan guzia ikusi bearrean. Baiña argizaria urtuz ta akituz dijoa (die) «Ba, ba, leenbait-leen atera gaitzen» diote, ta asi dira malkorpetik atera naiean. Baina, nondik sartu ziran igarritze-rako, argizari kozkorra esku artean urtu zaiote, ta... Pox-poloren batzuk ba-zituzten baiño, olek gutxi irauten. Iñondik argi izpirik etzitzaen ageri, gizagaxoei. Iru gau ta egunez antxe ibilli ziran, go-seak eta otzak galduko zituelakoan.

Artean erri osoa aien billa; mendiz, erriz ta ubalde ondoz, aien galdezka, arrastorik gabe. Norbaiti azkenean gogoratu zaio malkor-zulo artan sartuak ote diran.

Atetik oiuka asi dira. Ta orduko zuti ezin egonez zeudenak, eskuak erdi-larruturik, an azaldu ziran.

—oOo—

Euskaldunok ere, Euskaltzaindiarekin batera, Arantzazun, ango arkaizperen batera guziok sartu ba-ginduzte bezala gabiltz aspaldian.

Batasuna billatu bear giñula-ta asi giñan. Ori billatzeko alako argizari kozkor batzuk eman zizkiguten eta asi giñan... Artean giñeukan argitasuna galdurik... gure artean giñeukan batasuna ere galdurik... eta iñork nor ja ezetakiala gelditu gera illunbetan.

Norbaitzuen setaz besterik ez gerala illunbetatik ateratzen, esateraño, iritxi gera, edo olek berak itzali digu.

tela argia uste izateraño.

—oOo—

Baiña zorionez ezta ori izan. Illunbeta ortan zñora jo? Nere leendabiziko irakasleta Euskaltzain jakintsu-etara itzuli nituan nere begiak.

Ziran bezain jakintsu izanik, gure ikas-gai oni buruz zerbait ez ote zidaten esango. Berak Euskal-erri osorako ezarri zuten «abeza» k ez ote digu zerbait erakusten? Bai, bai!

Geroztik euskeraz idatziko zan guzia orren arabera idatzeko arren! Ori eskatze-ean ezagun zan, Euskal-erriaren-tzat eta euskerarentzat ori baiño bide egokiagorik etzuta berak ikusten.

Orduan «abeza» orri begiraldi bat eman nion. Eta berortan arkitu ditut naiz Gipuzko ta Bizkai-ko j (jo), y (ogiya), x (ogixa); naiz Bidasoz arunzko h (hau, hori, hura, edo ta ü (hirüa), bizi-garri dirala, bakoitza bere alderdirako. Euskaltzaindiak ez duela oietako bat bakarrik ukitu nai izan; edo bere bizi-lekutik beste aldetara zabaldu nai izan. Ori agirian dago.

Baiña Euskaltzaindi orrek ez ote zekian gure h ori Euskal-erri osokoa izana ote zan, antziñetan, eta geroztik orri begiramen geixago zor zizaiola?

Begiraldi batzuek emazkiegun berak utzi zizkiguten lanari. Eta laster ortu gera h ori ederki ezagutzen zutela; bai noiztik sortua, bai nondik-nora erabillia, zein itzetan eta zergatik erabillia zan, baita noiztik zerabiltena zan ere.

Uhlenmbeeck alemanez, euskal-fonetikaz egindako lan eder-ederra, Lakonbe Euskaltzainak frantzeraturik, Urkixo jaunak argitara eman zuan «Revista Internacional de Estudios Vascos» ean.

Ori ta beste asko gauza erakutsi dizkidate, alakorik merezi gabe, beren tartean artu niñuten leendabiziko Euskaltzainak. Guzien berriak datorren «Euskera», Euskaltzaindiaren zenbakian azalduko zaizkizute. Argizari kozkor baten billa ibillia nautzute. Itxoín apur bat, mesedez!

INTZA-R DAMASO An.

ESKUTITZ IDEKIA J. M. SATRUSTEGI JAUNARI

(H dala ta ez dala)

Adiskide:

ZERUKO ARGIA'N —369'gn zenbakian— zuk ere, ez dan gauza bat esan dezu neretzat, h'rekiko gora-beerari buruz, ez dakit nik zer illundura gai ontako nere bizian arkitu naiez.

Orain amasei urte, Labayen Jaunak eta biok argitaldutako Axular'en «Gerori» nik itzaurre bat ipiñi nion. Itzaurre artan ni h-zale agertzen naizela diozu, eta orain h'ren kontra.

Barka zaidazu; baiñan, edo-ta ariñegi irakurri dezu nere itzaurre ura, edo jakinaren gainean gezurra esaten ari zera.

Guk orduan h'ak kendu egin genituan, ez ipiñi: 100'etatik 50 h kendu egin genizkion Axular'en Liburuari; Gipuzkoa'ko ta Bizkai'ko irakurtzaileak irakurtzea errextetarik kendu ere: ots, guztion arteko batasunagatik. Gure argitaltze artan agertzen diran gaine-rako h'ak, ez genituan guk ipiñi; lendik zeduzkan ipiñiak Axular'ek berak.

Eta kentze ori zer neurritan egiten genduan irakurtzaileari adierazteko, nik gure neurri ori itz bitan azaldu nuan Itzaurre artan. Argi dagonez, beraz, nik an niona, gure argitaltze artarako zan xoil-xoilik; ez bestetarako, artarako bakar-bakarrik; eta egindakoa-ren explikazio bezela, eta ez beste ezertarako arau bezela.

Irakurtzazu berriz ere, nere orduko lantxo ura; eta, leenengo-leenengo, auxa ikusiko dezu: guk h'ak kendu egin genituala; eta, bigarren, nik an diodana, ez dala h'rekiko arau orokar bat, gure argitaltzearen explikazio berezi bat baizik; irugarren... nere aldetik, nere orduko ta oraingo neurri bezela, itzaurre guzti-guzti ura h'rik gabe idatzia dagola.

Beraz, gauza onek ez du iñundik ere, zuk aditzera eman nai izan dezun illundurarik. Argi dago, oso argi, begiak argi dauzkan edozeñentzat.

Oker-zuzentze au zuk zerorrek egin bear zenduan: ala eskatu nizun, orain dala lauren bat aste. Baiñan ez dezu egin nai zan. Nik neronek egin bear izan det. Barkatu.

Zure adiskide,

LEKUNA-TAR MANUEL

EUSKAL ERRIETATIK

eibar

APIRILA

Gregoria Gisasola heriotzak eroan digu. Bat batean, ustekabea, lo zegoela, aingertutxo bat joan zitekean bezela joan zitzaigun Apirilaren 22'an.

Jaunak bizitza luzea eman zion, halare ez guk nahi genuenak besteke luzea. Laurogeita sei urte bete zituen eta hirugarren eta laugarren gizaldiak ere ezagutu zituen.

Gregoria, eibartar jatorria izan genuen. Gaur harriturik eta jakin-min ez entzuten diegu bera lako amonaxoei beren hitano paregabea. Beharbada, Gregoria ez da historiara pasatuko, baina historia egin zuten eta ez nolanahiko historia gainera, Eibarko herriaren garai berezi bat osatu bait zuen.

Bere eleizkizunetan an Andres Parroquia gainezka zegoen, eta bazirudien koroak ere inoiz baino ahalegin gehiagoz ziharduela. Izan ere, Gregoriak koroan ere «influentzi» txalogariak zituen. Zeruan ere lurrean haina izan dezala.

Bere senide ugariak gure dolu-minak eta berari «hurrengo arte» saminena.

GOIAN HAGO GREGORIA, ZAINDU GAITZAN GAILUR HORTATIK.

MAIATZA

Aurten Maiatza loretsu datorkigu. Ez dihardut landaren lorei buruz, euskal soro iharreko loreaz baino, Maiatza hasi berriari euskal kutsua dario eta.

Hilaren 4'ean. Donostiako Aurrezki Kutxa Municipalean III'gn. Euskal Alfabetatze Ikasaldiei ekin genien. Hogeita bat egun iraungo dute eta historia, literatura eta gramatikaz zenbait ikaskai aipatuak izango dira.

Hilaren 20'an. eta eragozpenik sortzen ez bada, Teatro Amayan, Bergarako «Ernai» taldeak. Argi Izpi Bat» deritzan antzerki saio ikusgarria eskeiniko digu.

Maiatzaren lau ostiraletan, eta C. R. Arraten, beste horrenbeste hitzaldi izango ditugu zein baino zein interesgarriagoak. Oraingoan, joanek joan, Eibartar kulturazaleok ohizko berrogeitak baino gehiago izango garalakoan nago.

Hilaren 30'ean. Jai Aldi bat eratzeko asmotan ari dira Arrateko gazteok. Denboraz jakinaraziko digute gai hortaz. Eta azkenik, hilaren 31'n V'gn. Umeen Euskal Jaia. Jai honi buruz nahiko eztabaida sortuak dira. Azkenean, behar den bezala, eginzake irten bide dira gailaile. Nunbait irakurria dute: EGI-TEAGATIK DAMUTZEA NAHIAGO DUT, EGITEKE LAGATZEAGAITIK BAINO.

Gainera, umeen jai hontaz, badugu aurten lillura berriak. Ikastolako arduradunak «arduratu» bide dira jai honi dagokionaz eta hilaren 26, 27 eta 30'ean. haur eta umeentzako jai aldi berezi batzuk eratzeko asmoan dihardute. Hain zuzen umeez inguraturik ari direnak, umeei komeni zaietenakin jakin dezakete inork baino hobeto.

AMATIÑO

pasai donibane

ITXAS-MENDI KIROL KULTURA TALDEA

—Kaixo Juanxo, zer moduz?

—Ondo esan beharko! Zer egiten duk emen?

—Ire billa nebillek. Itxas-Mendi elkarteaz zerbait jakin nahian edo... Bueno, galderak egiten hastera niak. Ze eratako elkarte dugu hori?

—Ba, esango diat. Herriko bi elkarte batu gaituk: Ikastola ta Itxas-Mendi, mendiko elkarteak. Hau duk, guraso ta gazteen elkarteak. Euskal guraso ta euskal gazteak.

—Ta diru aldetik zer moduz kontpontzen zerate?

—Alde hontatik ondo gabiltzak. Izan ere 200 bat sozio ba dizkiagu. Hauek illero ogei durokoa maten ditek.

—Noiz irekitzeko asmoa duzute?

—Ikastola irekia duk. Soziedadea, berriz, maiatzaren 24'ean irekitzeko gaituk. Asmo asko diagu. Asmo ederrak benetan; baina, hune honetan, interesanteena lokala irekitzea duk. Gero ikusiko diagu nundik hasi. Bainan esango diat: asmo hauek aurrera eramatea ala ez eramatea gazteengan zegoak. Horregaitik laguntza pixka bat eskatzen diat.

—Zer eskatuko hioke Donibane-ko herriari?

—Lehen esan diat. Batzueri orain arte bezala jarraitzeko; besteeri, berriz bizi gerala oroitzeko.

—Bueno, Juanxo, gaurkoz nahiko izango diagu. Urrengo batean jarraituko diagu.

—Agur, lagun, eta nahi dean arte!

JAIOITZA

Enrike Gamatxoren emazte dan Rosa Mari Ollokiegik mutiko eder bat izan du. Endika izenez bataitatu dute. Zorionak!!!

KEPA

etxano

BOLARI ARTETIK EZIN URTE

Orain arteko berri-emollearekin oso aspertuta nago. Besterik ez dabe, sanantonioarrak au eta sanantonioarrak bestea. Batetan baño geiagotan, neure kolokorako, galdera auxe egin dot: Baiña Sanantonion bakarrik ete dira bolariak?

Sarri entzun doguna: Ur garbi eta argia edateko, iturrira joatea baño oherik ez dagoala; ze, pixarra-koak, epeldu edo naasketa bat izan lezake bidean.

Orregaitik, oraingoan, nire berri-emolleai jaramonik egin barik, asti bitarte baten, neu izan naiz iturrira berri presko billa: eta batetik jo, bestetik ziri, ona emen nola konturatu naizen (sanantonioarrak ezer kendu barik) beste toki baten ere ba-dirala bolariak: Epaltze'n «galiziatarak».

Eziakit zelan eta nundik sortutakoa dan izen ori; norbaitek uste dezake Galiziako lurraldetik etorrikoz beterik dala Epaltze. Ez orixe; bizilagun danak euskaldun baserritarak dira. Bear bada, errialde ortako aixea bete-betea sartzen dalako izan leike.

Dana dala, orretara ezagutzen dira eta eurak be ez daukabe ez-izen ori saltzeko. Etxe-artetxo baterako, gizon eta mutil gazte talde ederra; indarra edonon, borondatea pranko eta diru zaarra naikoa. Jaulimoren baimenik ba-leakate, Etxanosolo'ko lurrakin, Sanantolietatik Poittonera bitarteko zuluaz zelaituteko ikerarik ez dabenak.

Baiña bolari bezela kondaira edo istori berezizko bat daukate:

Aldi baten, iñork ezaban pentsatuko galiziatarren arteik bolariarik urten zitekeanik. Izango da orain iñu bat urte (eztaikit ze eulik jo eban) gabetik goixera, erabaki zaben Epaltze'n be bolatoki bat egin bear zala. Bai laster egin be...! Gau ta egun opor barik lanean, sanantolietarako amaizzen; egualdirean laguntasunik zenbatu ez arren, iñun diran tresnekin, jai-egunerako gertu zan bolatokia.

Ondoren, eurak be txapelkataratu bear dabela eta ara doiez Ula-jio nagusi daudela, txapel andi bana buruan ezarri-ta. Orretara urte bi edo geiago, gauza andirik egin barik baiña unore onean eta eupada utsean.

Igezko udagoienean (Oraingoan antza eulik sakonago sartu deustie izpia) leengo bolatokiagaz ez dagozela konpromete ala azpikoz gora astindu-ta egun asko baiño leen beste barri bat egin dabe: ango arotz, idozlari, margolari eta dekoraziolarik ezeukien azkenik; joan da, ikusi baizik eziago: gaurko jai-zalak urrerako be ezitza.

Leen ez ba-ziran be orain bai berotu dira benetan; Da ez ori bakarrik, bolari biortu be bai. Ezpabere begiratu igazko sariketari: lau-

garren maillara igon eta beste zapi talde atzean laga. Orraitiño beti ez dabe lo-egin! Ola jarraitu deizuela mutillak.

Arregi anal, Anton, Joxe Anjel, Aresti, Txomin, Naparra, Ajuriatarrak, Usebilo, Patxi eta danori «Zeruko ARGIA»-ren bidez or dozube besarkada indartsu bat.

EUPA «GALIZIATARRAK»!!

BAKE-LEKUAN MUSLARIAK

Gure Peulok eta Iñasiok antolatuta, berrogeitazortzi bikoteren artean, mus-sariketa bat dogu Bake-Lekuan. Bikote geienak baztertu dira eta gutxi gelditzen dira azkeneko joko-aldirako. Antselmo kojua be panparroa etorritzen bere oillarrakaz, baiña danak gangarra tximortuta joan bear izan dabe. Kontsolatzeko, dirautse, Gazteizirik ekarriko dabela txerria. Etxanotarrak ez dagoz, Antselmo, txerri-saria edozelan lagatzeke.

ETXANOKO KAMIÑOKO ZUBIAK

Zubi biren konponketa edo barriztutea dalako, Etxanoko ERRIA, ugarte bat bezela bideak ebazi-ta daukagu. Dana neurki edo metro bi inguru zabaleko errekatxo baten, iñu lau apeagaz, ordezko zubi bat egin ez egitearren bitarteko. Egunero datozen ogi, edari, esne eta pentsu saltzaille, osagille, albaitero eta abar, or dabiz alak egiten euran egikizunak betatu nairik. Baita gorpua pasatzeko ere.

Gaurko egunean (Iretargira bidea zabalduta) ikusi barik, siñestu be ezin leike olakorik jaso leikenik. Ezin nezake esan nor dan errudun: Diputazio, Alkate ala kontratista, baiña Diputazioak, Etxanoko kamiñon baiño ardura geiago ezpadau artzen beste arazoetan, Lendakari eta diputadu danak etxeratu bali-nakez, Bizkaiaik kalterik ez.

ARRINDAPE

donostia

«UHAIN», San Martin Parrokiko elkarte berria.

«UHAIN» elkarte berria degu. Juan Irigaray Parrokioaren nai bat betetzen asi da. Orain dala bi urte inguru San Martin parrokia Reparadoretako eleizara aldatu zan, eta orduan leengo eleiz-gela utsa gelditu zan, eta gela ontan degu «UHAIN» elkarteak.

Orain Parrokiko gazte taldeak ba du nun elkartu. Bere naia astirik ez galtzea da, kultur eta jolasaren bidez. Caja de Ahorros Provincialak ere laguntza aundiak eman dazkio elkarte berri oni, bere diruak aurreratuz, eta baita liburuak emanaz ere. «UHAIN» gela alai eta argi gelditu da, mueble berrienakin apainduta.

«UHAIN» elkarteak, bereziki gazteentzat izan arren, Parrokiko jende guztientzat ere da. Leenengo Presidenteak, Joxe Lanas esan duenez, elkarte ontan gazteak benetako gizon eta amakume izatea nai du, bakoitzak bere pentsakizun sendoak eukiaz. «UHAIN» elkarteari egite bikaiñak opa dizkiogu.

deba

ITZ MINGARRIAK

Ala dira, Kortasetan Muñoz Alonsok esan dituanak. «Kontuz, dio, izkuntza mintzatzeko bakarrik balio dun tresna bat dala sinistekin. Arimara irixteko bidea ere ba da eta ara sarna sartzeko aifekoa ere bai. Nere ustez, izkuntzaren aitzekiaz Españaiko batasunaren aurka

lana egingo duteneri, ez diegu lagundu bear».

Asko dira itz auen aurka irten diranak. Egia esan, olako gaiak aitzaten diranean, leku askotan, alako giroa arkitzen ere ez da zailla izaten. Ba da ordua, zalantzak alde batera utzi eta izkuntzak berekin dituan eta ukatu ezin zaizkion eskubideak «argi eta garbi» bear diran lekuetan adierazteko.

ZENBAKI BATZUK

Eskola berriak dirala ta, zenbakien bitartez zerbait esan nai degu, erriak alderdi zail eta garrantzidun au ezagutu dezan.

Ikasketak, 6 urtetatik asi eta 14 artekoentzat dira. Ikastaroak egiteko, 16 aula dira, erdiak neskaentzat eta beste erdiak mutilentzat. Bakoitzak 30 lagun artzen ditu. Danera, 500 bat ikasle; ba da zerbait.

Irakasleak 16 izango dira, bakoitza bere taldeakin. Euren etxea bertan daukate.

Diru kontuak: 27 milloi kosta da eta dagoaneko 19 milloi ordainduak daude, lau Ostolaza jaunak emanak. Jangelarako egin dan sukaleak bear zituan tresnak milloi t'erdi inguru kostatu dira. Kalefazioa ere eder askoa dago ipiñita. Eskolak Urrian ireki nai dira.

Kirol lekua ere egin nai da: Pelota plaza estalia, atletismorako pista. Danera, 14 bat milloi kostatuko omen litzake.

Ikusten degunez zenbakiak gora dajoaz eta eragozpenik izango da noski. Lanak ez ditu izutuko. Diru pillo ori biltzeak emango du lanik aundiena.

IDIAKEZ

galdakano

ITURRIAK:

Gure erria urakin naiko aberats dugu, erriarentzat Lekubason da Aranzelain duguan urbatzak, ur ederrak eurok, eta abaretik gainera, ainbat iturria, ur goxogabiko iturburu asko daukagu erriko alderdi geienetan da, bai erriaren erdi-erdian be bat, erriko enperantza (plaza) aldamenian, Bizkaiko urik goxo, on da osasungarritariko danna, erriko bitxabalaren ondo-onduan bera.

Orain egun batzuk, besta sarritan legez, ur bikain ori edaten jatsi nintzan, Bitxabaldik pizkat jatsi eginbiar da iturri ortara, ta, bertan ikusi neban, edo susmau neban, aspaldi ontan eztabela urik edan iturri ortan gure erriko Endore ta ziñegotziak, batez bere Endore, al-

San Salvador eta Arregi-tar Rikardo

kate jaunak, bera ain garbizale ta zuzena, bestela, ostantan elitza-kela piper-potez, ol-zati, arri ta beste loikeriz beterik aurkituko aldi ontan aurkitzen dan era lotsagarrian. Erri agintariak! begirune geiago iturri bikain orrentzat eskatuten dabe erritar ur garbiza-liak.

MENDIGOIZALE GAIK:

Orain amabost egun esaten genduban legez, Jorrallan 12-gn. izan genduban erriontan mendizale bazkunen arteko ibilketa neurriduna, esandako, eranospe andikua. Orretariko edo antzeko ibilketan irabazle edo ez, zeintzuk izan diran esatia etzat ain atsegin izaten ze, mendian zeingeiagokarik biar ez-dan ezketiño, leenengo edo azkenengo egitiak baiño garrantzi geiago daukuna alde, parte artutia ta gizonkiro eldudia dalako. Baiña, ibilketa neurridunean (marcha regulada) ez danez zeifiek lasterrago

egitia, nork obeto mendian ibiltan dakitan erakustia, baiño gaur gure idazlantzu ontan argitalduko duguz irabazlearen izen-abizenak, ikusi daien irakurleak mendi-kirolan bikaintasuna. Ara emen eurok:

San Salvador eta Ibarra'tar Errikarta, irurogei ta amaika urteko mendizale kementsua, Azpilla'tar Joseba-Koldo ta Egiluz'dar Joseba gizon gaztiak lagun ebazala! Goguan izan irakurle, zortzi ordu baiño geiagoko ibilketa izan zala bera. Bai-ta goguan izan irakurle, San Salvador'ek leenengo egitia eztaba ustegabekua izan danik, leen-be orretariko ibilketa bat baiño geiago irabazia dalako beti gazte dan mendigoizale urtetsu au. Berrogei ta amar urte baiño geiago mendiak ziar ibiltiak zerbait jakituri emoten dau Errikarta! Gure zorianak aisikide zintzo orrei ta bertan ibilli diran guztiei.

Urrengo igande bietan Bergaran da Eibar-en ospatu ziran ibilketa bardiñetan al de artu eban Errikata ta beste galdakanotar mendigoizale mordo batek; lerro auek argia ikusi baiño leen jakingo-dan zelan ibilli diran gure mendigoizaleok.

Maiatza'ren 24-gn. izango da mendizalian jai bikain bat, ospatu barria dan ibilketako sari ederrak eta urtebarruan egin dabezan leiketaren sariak banatuteko. Jai onetaz beste baten esango dugu geiagotza argiagotza.

ERIOITZA:

Jorrallan 24'gn. il zan Labeaga-ko auzunen Ereño'tar Balendiñe, Arana'tar Patxi'ren alargun zintzua, larogei ta amalau urtedun dala. Urte mordo ederra emakume jatorrak bizkortasunik andienaz erabili daituzanak, eta nork daki orain illa batzuk izter bat ausibarritu, apurtu, ezpaeban nozarte biziko zan bera. Jainkoak benetako bakesanunian betiko eukiko aal-dau.

BASA-JAUN

elgoibar

ZERUKO ARGIA. 373-gn. zenbakia.

ARTIKULORIK ONENA: Bi lan hauek haukeratu ditugu: «Satrustegi-tar Jose Mari, idazlea» Ugalde-tar Martin-ek antolatua. Bigarren lana: «Zer egin bear degu». Arostegei-tar Jok-ena. Herrietako berri-emaielen artean, Azkoitiko Ormolanendi eta ondoren Eibarko Amatiño.

KONTZEJALAK ETA HERRIA

Lehenagoko urteetan, herri agintariak beatzarekin deituak ziralako, herriarrok atzea zikindu besterik ez genien egiten. Gaurkoak ez dira danak behatzarekin deituak, baino herriak lehenago bezela jarraitzen du, atzea zikitzen. Baina, bai ote daki herriak, kontzejalak zer lan egiten duten, edo zer ez duten egiten, zer diskutitzen duten eta abar?

Atzenengo plenoan, 12 kontzejaleatik 8 ziran plenoan.

Herriaren aldetik, amairu milla (13.000) herritar edo entzule izan litezenetik, BAT BAKARRA. Hala ere, beti besteak akatsdunak. Kontuz iñoren bizkarrean autsak kentzeakin!

EUSKERA BATERATUA ETA AITA VILLASANTE

ARANTZAZU aldizkarian irakurri berria dugu aita Villasantez zuzendariairekin izan duen alkar-izketa. Arantzazuko batzarrean, erabakiak nola artu ziren, garbi azaltzen digu Villasante jaunak. Gu ez gera nor, erabaki aiek ondo edo gaizki artuak diren epaia emateko. Bakarrik dakiguna da, Euskaltzaindiak erabaki hori artu zuela eta obeditu beharra dagoela, beste bide bat jartzen ez duen bitartean. Bestalde nabari da, Euskaltzainen jarraipen kaxkarrak.

Eta, guk galdetzen degu; noren esanari jarraitu? Sendi baten, aita-amak, umeen aurrean asarre bizi dabilzaneean; zer burubide ateraz lezake hauek? Euskaltzaindiak gizonok! Alkartu, diskutitu baino zeuon gela barruan, haurrak entzun ez dezaten, baino umeen aurrean diskutitzea utzi eta ez egin zeuok jarritako bideari aurka; beste euskal sendiaren ondamendirako.

TALDERO MARISABELEK

errenderi

Gure aurtxoan leenengo Jaunartzea

Igandez, illak 10, eleiza nagusian izango degu Errenderiko aur euskaldunen leenengo Jaunartzea.

Leenengo Jaunartzea aurtan egiten duten aur euskaldun guztiak ez dira or izango, irakurle; berrogei mila biztante dituen erri onek eta oraindik zorionez, euskaldun asko bizi diran errian, aur ugari bear luteke igande ortan Jauna artzen. Moltxo bat besterik ez dezu ikusiko.

Penagarrí benetan orrela gerta-tzea, bainan gauzak orrela dira; ez biraka ibili. Praileek, mojek edo maixu erdaldunek esaten dutenari kasu geiago egiten diogu gure izaerari baino. Personalidade, gizatasun exkaxekoak gera. Tarteak, berotzen geranean, bai, barnean gordeta dauden nai-minak agertu oi ditugu, bainan geienetan, berandu eta bear ez danean. Ez dakigu otz, buruz, jokatzen eskubideak eta nortasuna edonon eta noiznai agertuaz.

Bitartean, euskera ta euskaldun-goaren etsaiek, irri lasai egiten dute. Gure zalaparta batzuek erraz menperatzen dira; nabarmenztan dana atxilotu ta kito. Abilidaderik ez degu eta aldatzen ez bagera gureak egin du. Zalaparta gutxi eta eguneroko lan isil ta kementsuak ugari bear ditugu. Idazle bat 500 euskal liburu ezin saldurik ibili bear ba du, arrotu ez bainan, lotsatuta egon bear genduke.

Bainan goazen aira. Igande ortan gure eleiza nagusi ederrean bilduko diran aurtxo maite oriek, gure biotzen berotasuna, otolita ta abesti xamurren laguntza bear dute; ez dezaigun uka.

Irakurle maite ori, meza eder orretan espero zaitugu. Amaitzeko, Igarza'tar Eusebiren olerki polita datorkit burura:

Umetxoak:
Ego gabeko aingeru,
Zeru zati,
Maite bi'ren galburu,
Begi bizi,
Opillezko arpegia,
Soro ortan
Ez da erain miñ azia.
Auek dira
Nekeen aringarri,
Ludi zear
Gizon larrion pozgarri.
Negi gaba
Izarrik gabe illun...
Ume gabe
Etxe barrenak itun.
Goiko Jauna,
Euskal maite-baratzak
Seme lorez
Bete..., ta bitez Zureak!
AÑARBE

eskoriaz

ZUGAZ NAGO,
IPARRAGIRRE!

Jorraillaren 12-garreneko «Zeruko Argiaren» zenbakian lantxu eder eta argi bat emon euskun geure bertsolari Iparragirrek. Atsegin andiz irakurri neban dana. Baita bi-ritan be.

Beragaz nago. Oso-osoan egon be gero. Berton geure «joka-bideak» aztertutun dauz. Diran letxe ganera aztertun be: Izan be, berak diñean legez; «zabarkeria nagusi, betiko le-ola!». Alantxe da. Euskerari, kultu-rari, erriari eta geure nortasunari be-giratu den deus Iparragirrek.

Orrezaz ganera, eleizeari begiratu-n badeutsagu, zer esan? Norentzako dira euskerazko mezak? Euskaldun-nentzaz? Ez dirudi ba. Garizuman Aita Esnal astebetean izan genduan geure arian, itzaldi ederrak egin euskuzan eta... eleiza erdi-utsik. Gazterik bapez! Betiko lau-bost

eleiz-sagu... eta kitto!!! Olan ba-goyaz, euskaldun fededun ura yoan zan pikutara!! Eta gero gerokoak.

INGURUKO ZAARRENA

Zan Mateo Oyanguren illbarria dogu. Larogeita amazpigarrenean ebillela entzun dot, ez dakit al-an dan baiña. Dana dala, guztiz ondo ta osasuntsu iraun izan dau beti. Nik uste neban eun joko ebazala. Ez dau al-an gura izan Jaungoikuak baiña.

Sei-z a z p i eguneko gairotasunak eroan eban Bolibarko agure egitan on eta zintzoa. Zeru andia dekola! Beretarrei geure samin agurrik be-roena.

«ARTZAI-DEYA»

Ez dakit nork bialdurik, baiña noi-zepeñean sei orrialdetako illabetero-ko au etorten jat. Guztiz ondo dago.

Saldias izena dauan Nafarroako erritu batian, bertoko abadiak, erri-tarrentzat argitalduten dau. Atsegin andiz irakurten dot.

Enaz Saldiasen egon. Berton da-goan Labayen'en bai ordia eta La-bayen'dik ondo ikusten da Saldias. Eta erri txikertxu artan olango iz-parringia? Bai, gogoa eta boronda-tia biar! Bai ekiteko, bai al-an ja-rraituteko be. Eta «Artzai-Deya» ar-gitaltzen dauan Artzai Jaunak biak daukoala ikusten da.

Seigarren urtian doia «Artzai-De-ya». Ez nor edo noren kemen eta adore barik.

Zorionak emendik Artzaiari eta artaldeari. Euskalerriko erri guztiak zuen antzeko balira... beste kuku batek joko leuke geure pagadietan.

AITXORROTX

Deitzen deutsa erriak Aitz-Zorro-tzi. Emen inguru guztian.

Berton dogu Loreillaren 3-garren eguna: «Aitzorrotx-ko Eguna». Gu-rutzearen eguna. Ez gagoz aitzuta.

Urtian-urtian legez, aurtan be, jai andiak ospatuko direz. Aurtan gane-ra igandea dan legez, eta batez be giro ona izan, ihurritegi bat emon-go dau Aitzorrotx-ek.

Meza itzaldiagaz goizeko amaiket-an izango dala entzun dot. Eleiza aurreko zelaian, beti lez, aroak ga-lazoten ez badeu. Ostanizian, eleiza barruan, Itzaldia Aita Zubiaga je-suitiak egingo ei dau, joan direzan lau-bost urtietan egin izan dauzan legez. Nik neuk eneukez meza-itzal-diak galdu gure.

AITXORROTX

zumarraga

ANDIK ETA EMENDIK

Negu beltzak leku emanik, Uda-berri loretsuak gaindu ditu gure mendi eta ibarrak, bere edertasun zoragarriak atsegiñez bete ditu gu-re begi ta zentzumenak, ta be-giek ikusten duten zoriontasuna naikoa ez izanik, aroaren arian ospatu degu. Pazkoa egun zoragarria.

TXISTULARIAK

Itxaropenez betetako Pazkoa egun aundi ontan, Antziña'ko. Andre Ma-ri taldeko Txistulari gazteek, goiz eresi alaiak ezpalifetan egin dute beren agerkera gure errian, ager-keru au jarraitu dute ondorengo jai eta igande goietan, erriak guz-tiz gogoko ditu.

ITZALDIK

Joan dan Garizuman gure Elizan ez degu izan euskerazko itzaldirik tamalgarría benetan, ¿Norena ote da, errua?

Gure uestez Euskaldun Eliztarre-na, opor egiñaz Elizkizun ontatik. Une ontan ez da gure asmoa, entzun nai ez dutenei sermoni egi-tea. Or-konpon!

Gizona jaiotzatik aske da, ta be-

rak erantzun bear dio barne-agin-duari.

Idazle onen naia da, euskaldun epelen biotzetan artxo bat sortzea. Euskal maitaleak, gaur egundo baiño geiago, leiatu bear degu, gure gorputzaren itzalarekin babes-tu eta txaloarekin berotzera, Eus-keraren agerketa guztiak, ez dio ajolarik, Elizan ala mendi gaillu-rrean izan, Beltzak ala zuriak izan agerketa eratzen dutenak. Euskera ez da alderdi batena, euskera eus-kaldun guztiena da. Gure izkuntza da, ta guk zaitzen ez badakigu, etxekonak ez dira oita onenbestez jasotzera etorriko.

Erbesteko izkuntza zale asko ez dira konturatzan, izkuntza onen ja-torriari buruz jakintsuak dauzkaten buru-austeak; ba-dira uste dutenak (jakintsuen artean) —gizadiaren leen gurasoak gure izkuntzan mint-zatzen zizala.

Ez naiz gai uste au epaitzeko, baihan esango det; Ama Latiña'ren erraietan zeuden gordeta, gure ar-tean askotxok ain maite duten er-derak, ta gure baso mendi eta ze-laietan, Aitoren seme-alabak, Jaun-goikoa aintzatzen zuten gure iz-kuntza berdin gabeen.

Nor neurtu egun auetatik gaur-daño gure erriak jasan dituen ne-ke ta ofazeak bere etxean elea gordetzeko.

AZKARRAGA

elgoibar

ZERUKO ARGIA. 372-GN ALEA

Ale hau irakurri eta aztertu on-doren, gure taldearen iritzira, bi ar-tikulu onenak hauek gertatu dira: Lehenengoa, Mikel Ugaldek «Ezike-ta legeari jarraituz» idatzitakoa. Izan ere bere garraztasun guziaz azaltzen bait digu Mikelek, irakas-kintza eta eziketa problema.

Bigarren artikulua, Bozas Urru-tiarena: «Gaixotegian irakurtzen». Gure idazleak, izan ere, ezagutu egin behar ditugu; lagundu egin behar diegu; heuren lanak azter-tu; txalotu edo kritikatu. Euskera biziko ba da kultura bideetan sartu behar dugu. Langile arazoetan, gi-zarte burrukan, ikastoletan. Hontan ari zaizkigu Bozasek aitatzen dituan guztiak.

Herrietako berri emaileen artean, Pasai Donibaneke Kepa eta Oria Alegiko Begiriztairak, izan dira aukeratuak.

EUSKERAZ IKASTEN

Elgoibarko ikastolak, gurasoen-tzat ikasaldi bat eratu du. Ikasto-lan diran aur batzuen gurasoak er-daldunak diranez, beharrezko iru-ditzen zitzaigun ikasaldi hau era-tzea. Guraso hauetako batzuek es-katurik eratu da, ta ondo erantzun dute; talde egokia asi da. Eratzai-leen aldetik, eskabide hau egin nahi diegu, asi berri diran hauei. Alegia asieran, zail xamarra irudi-tuko zaiela; baino ikasaldi horri ja-rri diogun epea (epe motza) bukatu ondoren, itzezin dezatela ikasi ahal lezaketen ala ez. Bien bitartean zintzo jarraitzea eskatzen diegu.

Ta ZORIONAK.
BERTSOLARIAK ETA GAIA
(Loyolan)

Gauzak dauden-daudenean egon eta jarri zitzaian gaia ezin dugu onartu. Bertsolarien esana gogoz jasotzen du herri xak eta igande-ko gai eta bertsoko, bitasun edo eten una, leize-bihurtze lana zan. Gai hori mugaz bestaldekoel eta bertan jarriko balitzaie, bertsu ber-diñak izango ote ziran? Badirudi, Xalbador-i Donostian jotako txis-tuak gutxi dirala eta beste batera-ko herria gertuarazten ari gerala. Bide horri jarraitzen badiogu, las-ter frantses eta espainol besterik ez gera izango.

EZ DUGU ONARTZEN.

KRISTIAK PARROKORIK GABE

Ez dakigu noiz, nundik eta nola, baina parrokua joan zan. Eta badiru-di danok hain lasai gelditu gerala ze gure abotsik ez da inun entzun. Noiz konturatuko ote gera zer egi-ten ari zaizkigun. Lehengo lepotik dute burua. Bost ajola zaie gure izatea edo ez izatea.

Eta gu; azalduko ote gera gizon itxura pixka batekin. Bada garaia mutillak. Edo bai ala ez; baina er-dirik ez.

TALDEKO MARISABELEK

lasarte

Lasarteko «Arrillaga» baserrian meza batekin ospatu ziran Giller-mo Otaegi eta Juana Josefa Otae-giren urrezko eztaiak. Meza, etxe-ko seme dan Juan Otaegi aita sa-kramentinoak eman zuan, anaia bat laguntzaille zuala. Ain zuzen, Joa-kin Otaegi, La Salleko enaia. Fa-mili au osatzen duten amar senide-tatik, bat bakarra falta zan: Filipi-nasen monja dagoena. Alare 53 la-gun elkartu ziran, guraso, izaba-osa-ba, eta illobatxoekin. Otaegi zaa-rrak «Matxinbenta» baserrira ezkon-du ziran orain dirala berrogei ta amar urte eta etxe artako irudi bat ere opari egin zieten. Meza, benetan ondo antolatua, dana eus-keraz. Bazkaria berriz, Oyartzunen izan zan. Bertsokak ere bota zituz-ten. Ara emen Filipinasen dagoen lekaimeari egiñak:

Gure arreba maitia Manila aldian zaudena. Gaur gurekin ez egonak, aundia dakargu pena. Auxen da bada, mezetan ere eskeiñi deguena. Zerbaiten falta beti bada ta konformatzia gauzarik onena. Segi ba olaxe Anita maite eztafiñari erakusten bai eta ere al dezunian gaxoak sendatzen. Baiñan kontuz ibilli bear eztona gogoratzen Euskaldun Kristaua zeranik ia etzeran atzutzen.

ataun

Loteria dalata. Ataungo bi okin aberasturik gelditu dira. Bat 10 eta bestea 5 milloien jabe egin dira gauetik goizera. Asko poztan gera langille batzuek zori au izateaz. Gure zorionik beroenak.

Gure erria igarotzen duen bidea, pixkanaka egindakoa da.

Laxkibartik		
Arrondora	1855-etik	1856-ra
Arrondotik		
Errondora	1868-tik	1870-era
Errondotik		
Lizarrustira	1883-tik	1884-era

BIDEAK.—Zulo bat edo beste kendu ezkeru, ez dago aitzekirik jartzerik. Baiña, badira leku bat-zuek (Otazil, Umaki) oso arrixku aundikoak, biderik ez dakitenentzat batez ere. Ez da arritzekoa izaten, Otazilko soroan edo Umakiko zu-bian, larri-larri kotxeren bat ikus-tea. Ainbeste zauritu ta ildakoak ere izan direla jakifiñ, asko arri-tzen gera ezer ez egiteakin orre-lako leku batean. Komeniko litza-ke lan ori zuzentzeko, Udal-Etxeak bear dan agiria, bear dan lekuan azaltzea. Orrela ea bein betiko zu-zenzte dituzten toki arrixkutsu auek.

KIROLAK.—O.A.R. Giko kirol sai-llak eratuta, asi berria degu, erri-ko futbol txapelketa, 8 lagunetako 6 talde dira parte artzen dutenak, danera 48. Onekin ikusten da ki-ro-laren bidez gazte asko biltzen de-la. Au berez ona da, baiña ez aal gera askotan geiegi itsutzen, ki-rola gure biziaren elburu bezela artzeraiño? Gazteotan dago erri-aren etorkizuna, baiña gure uste gu-ziak kirolean jartzen badiugu, bes-te alderdi batzuek, garrantzi aun-diagokoak, bazterrean gelditzen di-ra. Onen arrixkua argi dago, kirola dalata, beste arazoak aaztu egiten ditugu. Badakigu errazenera jotzen degula beti, baiña au ez aal da zu-zendariek beste era batera gauzak zuzendu ez dituztelako? Gaiñiera Barrioak ere elkartuta daude. Beste edozein gauzatarako etsai ta fu-tbolakin anaiak. Nolaz au? Ez ote gaude kirolez alienatuta? Kirola baztertu gabe ezin aal da kultura aldetik, gazteon alde ezer egin?

KURTUITZ

mendexa

Mendexako antzezleri taldeak, jo-rraillaren 5ean «Kalifornia kuku» izeneko antzerkia agertu eban.

Antzerki ederra, ta antzezalariak

IRAKURLEAK
DIOTENA

ZERUKO ARGIAN, 373-gn zenbakian, Azkoitiko berri-emaille bezela agertuaz bere idazlantxoan, Loiolako erri-irratia euskera batuari bu-ruz idazten duana, isilik ezin pasatu ditekana da. Bere idatzia euskera batuaren auzo idazten du: «Hauzoaren hau-zokeria! Bere jokabidearen azalpen bat eskatzen diogu Loiolari zeren ez ba du eus-keraren batasunik nahi, eus-keraren etsai konsidera be-harko dugu» Loiolako irratia euskera batuaren etsaia?

Erri-irratia onek ez du idaz-ten, esan baizik. Ez dakit zer gertatzen zaigun, zer da-rabilkigun eta zer nai degun, euskera maite degula esaten degunok.

Ormolamendik Loio l a k o irratigatik idazten duana ira-kurtzean, olako diktadurak inoiz ez dedala ikusi esango nuke.

Gipuzkoan eta ia Euskale-rri guztian, euskal-irratia bat daukagu eta au Loiolakoa de-gu. Ala ta guztiz ere, auzoko batek lantzetaz jo ta sartzeko errukirik ez du, auxe da el-ka-rik ikusi eziñaren ateramen-tu beltza.

SAGARZAZU-TAR JOSEBA (Zestua)

Biotza negarrez, urte asko dauzkagunok, laga egin bear-ko degu izparringi ori ira-kurtzen: «H» zikin ori ken-tzen badezute, berriro bialdu nigana ZERUKO ARGIA. Or-du arte, baja ematen det. Agur eta agur.

(Ribadesellán)
S. N.

Azkoitiko emakume talde bat gera. Gure etxera beti da-tor **ZERUKO ARGIA**. Lee-nago, zai-zai egoten giñan noiz etorriko. Orain berriz, ez eto-rrita ere ez dio ajolik.

Gu leengoak gera eta euske-raz irakurtzen genduan apu-rra, **ZERUKO ARGIA**-tik irakurtzen genduan. Amaga-rren orria gustokoa genduan eta ura ere kendu dezute. Orain politika asko eta zuen arteko burruka geiegi. Eta bi-tartean, gu bizi gerala aaztu egin zaizue.

Guri pasa zaiguna beste as-kori pasa zaio. Barkatu bai-ñan egia da. Gu bezelako jen-deai gauza errezagoak gusta-tzen zaizkio.

Euskeraren ona nai degu eta euskera erreza bear degu, amagarren orrialdean ikusten genduna bezelakoa.

Inaxi Sarasola
(Azkoiti)

arrigarri egin eben lana. Arrituta gelditu giñan guztiok.

Beste erriren batetara joateko be gertu dagoz baimenik lortu ez-keru. Igaz Lekeitiorako ez genduan lortu.

Jorraillaren 5ean asi zan pelota-ko txapelketa be.

Leenengo maillakoak zortzi biko-te; bigarren maillakoak, zazpi.

Domeka egurdiko amailetan asi-ta egiten dira jokaldiak.

Jorraillaren 12'an, elkartasuneko bazkaria egin genduan. Azpillaga ta Lopategi genduzan bertsotara etortekoak, baiña Lopategi etzan azaldu, aurreko egunean berebilla-rekin (kotxearekin) ezbearren bat eduki ebala-ta. Azpillagak, bakarrrik, bertsu ederrak abestu euskuzan.

Gure abade on Jose Sagarnaren utsunea genduan bazkari orretan, Bilbo'ko gaixotetxe batean ebakun-tza eginda aurkitzen zalako.

Ainbat lasterren osatuta etxera-tzea opa deusagu.

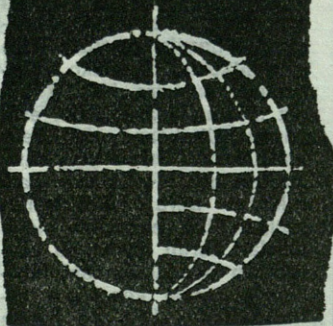
Ba-dauzkagu bazkari orretako Az-pillagaren bertsokak zintan artuta, datorrenean eztzun dagiazan.

Bilboko gaixotetxean aurkitzen da baita be «Atzione» baserriko nere-izeko Prantzizka Goitiandia, eba-kuntza egitera joanik.

Ainbat lasterren osatuta etxeratu ditezela biak.

TXAKARTEGI'TAR JOXE

kirolak

RUGBY

"DONOSTIAKO ATLETIKO" aurtengo Liga-txapelduna

ikusi ditek. Kontxako ondartzan club ontako kiroltzale guztiak beren entrenamentuak izaten dituzte, eta club barruan bere kartetako partidak. Maai baten inguruan rugby jokalaritatzuek mus jokatzen arkitzen ditut. Beren artean Julio Segurola, Pablo Reketa eta Bueno II dira.

Segurola eta Oronoz jaunak mintzatu zaizkigu geienbat. Julio Seguroleri zorianak ematen dizkiogu, Atletico S.S. aurtengo Liga irabazteagatik.

—Aurten leenengo nazional liga izan da, eta guk irabazi degu. Gure aurrean izan degun ekipo onena Madridero «Canoe» club izan da. Eta orain berriz ekipo onen aurka Koparen finala jokatuko bear degu.

Bi finaletan jokatzeak zerbait esan nai du. Eta gainera oraingo rugby ekipo nazionalen Atletico S.S.eko jokalaritatzuek izango dira.

—Bai, orain Poloniara Pablo Requeta eta ni joango gera.

Mugika eta Del Valle era deituak izan dira, baiñan lesionatuta daude eta ezingo dute Poloniara joan.

—Zer moduzkoa da Espainian egiten dan rugby kirola?

—Teknika, urtetik urtera ohea da. Jendeake ere gure kirola gero ta

geiago ezagutzen du, eta rugby partidu bat ikusteko ordaintzen du. Leenago gure ezagun eta lagunak bakarrik joaten ziran gu ikustera.

—Europar egiten dan rugbyaren ondoan jarrita, nun legoke zuek egiten dezuten kirola?

—Españiko rugby Frantziako bigarren mailako ekipo batek egiten duena bezela da. Frantzia, Ingalaterra, Eskozia, Gales eta Irlanda dira Europar ekipo onenak. Gure bileran Frantziako entrenadoreak izan ditugu: Gerard Murillo eta Jean Dauget, Frantziako jokalaritatzuek onenak izanak. Orain ere Periko Ronfle angoa degu.

—Rugby aurrera eramateko zer egingo dezute emendik aurrera?

—Datorren urtean rugby ikastola bat emen jarriko degu, mutilak jokatzen asi ditezten.

—Edozein mutilek joka aal leza-ke?

—Osasun ona eukiaz eta gorputz defektorik ez edozeinek kirol au egin lezake.

—Ez aal da kirol kaltegarri bat? Galdera au egitean nere ondoan dauden guztiak berbera esaten dute.

—Ez, ez. Gure kirola ez da «kan-

kaillu» edo astaputzen kirola. Oso kirol garbi eta zindoa da.

—Baiñan kankateko ederrak ematen dituzte.

—Ikustean geiago dirudi, baiñan jokatzean gure zuzenkaik ditugu. Ez da arriskudun kirola. Beste kirol batzuetan kalte geiago egiten da, esku beatzetan, batez ere.

—Jende geienak zuek zakar xamarrak zeratela uste dute?

—Ez. Ikusten dezun bezela, normalak gera. Kankailu itxura aal

degu? Ez. Rugby kirol sasoi bat bakarrik da, gizon kirol bat. Goleak eman baiño geiago bultzatzen bakarrik egiten degu.

Sinisten diet. Atletico S.S. bigarren mailan bi kanpeonato eta leengoan bat eman dioten jokalaritatzuek kiroltzale garbiak dira, ez bakarrik indar gizon batzuek. Julio Seguroleri Poloniara biaje on bat opa ondoren, Donostiako Atletico biltokia utzi degu.

Xabier ARCELUS

URTAIN, Am'eriketetik Ikusten Danez

Euskaldun batzuek zoratu dagoz berakin, eta besteak aserre. Aste-oro ontan irakuri ditugu arrazoiak, batetik eta bestetik. Nik ez dakit nor den zuzen eta nor oker, baina Ameriketako Urtain Euskalduna bezela agertzen da beti. Jakina, Españakoa dela esaten dute, baina Euskal Erriari jaioa. Paulino Uzkudun bezela. Biak elkarrekin aiatuak izan dira ia beti, eta baita nola bata aitzolari eta bestea arrijasotzaille ziran ere.

Time asterokoak (17 milloi ale saltzen ditu astero) arikutulu ederra dakar Urtain dela ta. Bi argazkikin. Time'k sarri ekarten ditu Euskal Erriko gora-beerak eta ondo daki Urtain nor eta nungoa dan. Euskal arrazaren iruditzen ipintzen du Zestuako morroskoa.

Arri jasotzen egindako bere markak aiatatu ondoren, Joxe Manuelen aita ere nolako indartsua zen gogorazten digu, tabernako mostradore-rik bere papar gainera 100 kiloko gizonak salto egiten baizioten, eta au trabesak eginez eta diru polita irabaziz. Euskalduna berez dala jokozale, dio Time'k eta beren indarren erakus-zale.

Ring, bozeoko aldizkari famatuak Urtain amargarren ipintzen du munduko burukalarien artean. Boxing ilustrated illerokoak dakarrenez, Urtainen ukabillak edonor erasteko kolpea du, baina ez daki oraindik

burrukako pintasunik batere. Baita, aldizkari berak dio, ardoa litroka edaten duela ta zigarruak entrenamentuan eretzeari, zergatik ez? deritzaiola.

Ameriketako beltzen kontra jokatzeo, Urtainek asko bear omen du ikasi. Californiako periodiko batek dionez, Frazieren kontra botatzea krimena izango omen litzake. Beraz, amerikanoentzat, Urtain gizon arrigarria da, ta danak dakite emengo burrukalaritatzuek ez dutela aren indar erdirik ere, baina ori ez da kontua. Bozeoak teknika eskatzen du, indarra baino geiago.

Amaitzeko, Urtain, nere ustez, mesedegarri izango zaio Euskalerriari. Berak nai balu, askoz mesedegarriago.

Askok beren zaratakin lortu ez dutena, zarata gabe lortu dezake Urtainek. Baina, berak, guzia zor dio Euskalerriari ta kontentagaitz oiek isilarazteko aalegin pixkat egin bear luke, nere ustez.

Dana dala, Urtainek berak ere ezin du kanbiatu bere irudia, ta irudi ori osatua dago dagoneko: Urtain Euskalduna da. Areago, ematen du munduak naturalizat artzen duela ori, ua lako gizonik beste inun sortuko ezbalitz lez edo...

JK. MALLEA OLAETXEA

Elko, Nevada

JOSE ZINKUNEGI'REN
OPTICA BERRIA DONOSTIAN

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

HERNANI, 4

DONOSTIA

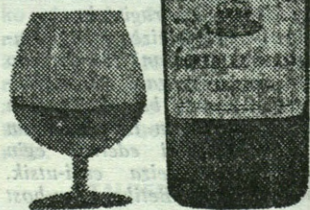
SOBERANO

Ai... ta alako
gizonentzat,
ala ere!

GONZALEZ BYASS

BAI, EDARI APARTAI

BEASAIN

BERTSO ZAHARRAK

Bertso hauen doinua Inazio F. Eleizgarayk egin da. ain xuxen ere, Azpeitian 1908-gn. urtean. Hitzak ordea ez dakigu norenak diran. Hala ere lehenengo argitaraldiko hitzak, Pedro Joxe Iguainek zerbait txukunduta azaltzen zaizkigu gaur egunean. Hona hemen herriarrok abesten ditugunak:

Etxai guztiak garaiturikan
Zure laguntzaz lurrean
Garaipenaren sari artzeko
Argi eiguazu zeruan
Zure jantzi ta soka txuria
Dabilzkgunoi soinean
Loinaztar Martin lagun eiguazu
Burruka aldi onetan.

Zure Kutuna artutzen degu
Martin Deun gure gidari
Bildurrik gabe jarraiko diogu
Il arteraño berari
Sinismen biziz begiratuaz
Zeruko atseginari
Irri ta parra beti egiñaz
Gaiztoen esa-mesari.

Jaunaganako maitasunean
Karubi sutsu egifrik
Anima danak erosi naian
Zabiltza txit zoraturik
Erbeste-errira alde egin da
Bein ere gelditu barik
Ango ta emengo anai guztiak
Zerura zuzendu nairik.

Anaitxo oiek irabazteko
Zaude ain gogoz beterik
Egarri orren indarragatik
Iritxi zera azkenik
Gurutze baten zure odola
Ixurtzeraño bai pozik
Gurutztatik oitotiz egiozu
Jaungoikoari gugatik.

Oharra: Azkeneko bi bertso hau-
ek, orain bi urte «Loinaztar Mar-
tin» deritzan abestiarenak bezala
argitaratu ziran. Hori nere errua
da. Berez abesti honenak dira. Ha-
rek leloa eta bertso bakarra ditu.
Barkatu!

MURUMENDI

AGURRA

Irakurleok:

Goierriren bihotzean dagon herri
honetatik, nere agurrik jatorrena,
Euskalerriko euskaldun guztioi. Be-
ste behin ere heldu gara herriko
jai-nagusietara Egitarauan ikusiko
duzutenez, danetik dugu jai hae-
tan. Herriar eta bertaraten zara-
ten erbesteoko guztioi, jai alai ba-
tzuek opa dizkizuet. Nahiz herri-
arrok eta berdin erbesteokoak ez
gaitezen ahaztu euskeraz mintza-
tzeaz, herri honetan. Askoren iri-
tzi okerra bai da, herri honetan er-
deraz mintzatu beharra dagola us-
te izatea. Beraz euskal-arnasadun
jaiak izan ditezela. Hala bitez!

MURUMENDI

Faustino Aramburu'ren Oinetaoak

Mayor, 10

Urrutizkiña 891003

BEASAIN

«Loinaz»

GARBI - ETXEA

Zure jantziak beti berri ta
txukun eduki nai ba-dituzu,
auxe gogoan artu:

SUPERLIMPIEZA
«LOINAZ»

Kale Nagusiko 34'garreanean

Urrut. 891466

BEASAIN

Goierriko Langile - Ikaste- txea eta euskera

1968-gn. URTEA

Urte honetan «Goierrri» ballara osatzen duten herrietako Guraso-
-elkarteek kezka berezi bat nabaitzen dute; beren seme-alaben formazio
edo ezkeran, teknika soil-soila ematen zaiela eta erakundeek ez dutela
beste inolako ezikera emateko asmorik azaltzen.

Hau horrela dalarik, elkarte hauek ekiten dute heuren aldetik ahal
dutena lortzeko eta lehenengo urratsa Goierriko Langile-Ikastetxera ema-
naz, heuren arazoa hango batzordeari azaltzen diote. Beraz Langile-ikas-
keta ofizialetatik at, beste ekintza batzuk sartzeko erabakia hartzen da
eta ekintza horietatik bat, garrantzikoena bezala EUSKERA jartzen da.
1968-tik 1969-gngo. ikastaroan hasten da eta ikasleek aukerabide bat
dute heuren zaletasunak landu eta ikasteko. Solfeo, Antzezleri, Abeslari,
Kitarra, Ajedrez, EUSKERA eta beste batzuek dira ekintza berezi horiek.
Astean hiru ikastalditan izango dira.

Ikus dezagun orain hango ikasleen erantzuna; 550 bat ikasleetatik,
120-ek EUSKERA aukeratu zuten beren gogoz, baina kontuan izan behar
da zein atsegin zitzaizkien gehienek beste ekintzak. 120 horietatik, erdiak
euskaldunak ziran eta besteak erdaldunak edo zertxobait ulertzen zute-
nak. Lehenengoei euskeraz idazten eta irakurtzen irakatsi zezaien, bi
irakasle izan ziran horretarako jarriak eta erdaldunei berriz, Oñatibiaren
ikasbidez beste bik irakatsi zieten.

1969-tik, 1970-erako IKASTAROA (AURTENGOA)

Honetarako igazkoan ikasiak jaso genituen eta gure hizuntza geroz
eta gorago ikusi nahiak bultzatu gindularik, ikastaro honetan EUSKERA
beste edozein ikaskai edo asignatura bezala sartzen da; hau da, azter-
keta, nota eta guzti baina lehenengo bi ikasmailetan bakarrik, beraz aur-
tengo ikastaroan ikusiko dugu nolako ondorenak dakartzen.

Esan genezake ia zihurki, datorren urteko ikastaroan beste maila
batean sartzea ditekene dala eta horrela pixkanan maila puztietan be-
harrezko ikasketa bezala laster ikusiko dugula.

Berri honek benetan, zenbait euskaldun pozez beterik eta dena egin
dalakoan jarriko du, baina galdera bat; EUSKERA erakustea eta EUS-
KERAZ erakustea berdinak ahal derizkizu euskaldun? Nere ustez, izuga-
rrizko aldea dago ea gure hizkuntza kementsu, bizi eta gaurkotua nahi
badugu bigarren horretara iritxi behar. Batenbatek galdegin lezake: Gure
hizkuntza beste edozein erdializkuntza bezala ematen badugu eta ez ba-
ditugu ikasteko gai bereziak gurean irakasten, ez al gagoz bere bizita-
suna galtzeko arriskuan? Baietz diot nere iritziz.

Beraz EUSKERA gai berezi bat bezala ikasgaietan sartzea ez luke
gure azken helburua izan behar, lehenengo urratsa baizik. Hori lortu
ondorengo lana berriz, garbi asko ikusten dugu. Hauxe da:

— Lehenengo, Euskalerriko irakasle euskaldun guztiak alfabetatu gure
hizkuntzan, beren gaiak euskeraz adierazi eta irakasteko gai izan ditzeten.

— Gurasoak eta kultur-elkarteak esnatu, hauek beren giza-indarrez
Ikastetxeetako batzordeei edo zuzendariak ikasketak EUSKERAZ ematea
eska dezaien, nahiz eta azterketa ofizialak espainolez eginak izan.

— Gure ikastetxean nabarmen ageri da oraindano EUSKERAZ ezer
asko ez jardun arren eta tarteka bakarrik egin ohi arren, honek da-
kartzen ondorio onurakorrak. Alde batetik ikasle euskaldunei asko erraz-
ten naie; zenbait konzepto askoz ere obeto ulertaraziaz eta bestetik
berriz berari ere jatorrago ateratzen bai zakkio bere iritzia bere lehen-
hizkuntzan.

Has gaitezen gure aldetik banaka eta taldeka euskaldun guztioi eta
gure ondorengoei, zor zaiguna egunen batean bere osotasun guzian itzu-
lia izan dedin. Baina horretarako gure hizkuntza piztu, indartu, gaurkotu,
bateratu eta ikasketa maila eta mota guztietan sartu behar dugu. Ez
dedila lehenengo urratsetan gelditu gure asmoa baina lehenengo hori
eman gabe asko diralarik.

DEIHADAR egiten dizuegu lehenik Euskalerriko Langile-Ikastetxe gu-
ztioi, ez dezazutela esan bidea irekitzen hasteke dagoela, eta berdin
beste edozein motatako ikastegi guzietan ere. Hona hemen urratsak:

Lehenengo EUSKERA irakatsi.

Bigarren EUSKERA edozein gai irakatsi.

TOLOSA

TOMAXI

EMAKUMEEN ILLE-APAINKETA

(Tomaxi Sarriegi)

Esteban Lasa, 4-pral.

Urrut.: 89 15 89

BEASAIN — Gipuzkoa

Urralita-saltzeko Legez Izendatua

AIESTARAN IRASTORTZATAR EUSTASIO

Etxegintza-gaien salmenta
Esku-erakutsietarako sal-gaiak

Kale Nagusia, 3 Urrut.: 89 13 99

BEASAIN — Gipuzkoa

Gorrotxegi'tar Lukas

OPIL GOZOAK — IZOZKINDEGIA

Kale Nagusia, 18

Urrut.: 89 16 65

BEASAIN — Gipuzkoa

AIESTARAN'DAR JUAN

Kale Naugusia, 42

Urrut.: 89 11 23

BEASAIN — Gipuzkoa

IKASTOLA

Askotan ez dut aipatu izan gure
herriko Ikastola eta egokia deri-
tzat aurtengo jai-nagusietan zerbait
argitaratzea. Eta lehenik, hasiera
bat emateko, urteen buruan izan
duan aldaketa edo eboluzioa ager-
tzen pentsatu dut.

Beasaingo Ikastola (beste gehie-
nen antzera), asmo onez betetako
zenbait gizon eta apaiz batzuen la-
nagatik sortu zan, 1964-1965-gngo.
ikastaroan. Hain zuzen ere, 1965-
-gn. urteko Urtarrilean. Beraz 5 ur-
te daramazki bizirik eta eragozpe-
nak eta gora-beherak izan arren,
zeurok ikusiko duzute daraman
abiada lerro hauen inguruan dago-
zen zenbakietan.

la gutxitxoekin aurkituko omen dira,
haur guztiak sartzeko. Eta ez naiz
harritzen! Ikastolaren ugaritzea iku-
si ondoren, gela eta andereño ge-
hiago beharko dira.

Hau ikusirik eta Beasaingo geo-
grafiari begiratuaz, gauza bat da-
torkit burura, baina gauza hau orain
baino lehenago bururatua zait. As-
paldidanik buruan dudana. Izan ere
Indar lantegiaren inguruan bereal-
diko kale sailak egin dira, egiten
ari dira eta egingo dira. Etxe ho-
rietan bizi diranentzat Estaduaren
eskola batzuek egitekotan dira. Or-
duan behar-beharrezkoa doritzait
Porterian egin dan bezala, Indar in-
guruko etxe horietan bizi diranen-

HERRIAREN ERDIAN

IKASTAROA	HAURRAK	ANDEREÑOAK	GELAK	HAURREN UGARITZEA		ANDEREÑO ETA GELEN UGARITZEA	
				ZABAIK	%	ZABAIK	%
1964-1965	25	1	1	-	-	-	-
1965-1966	47	1	1	22	88.-	0	0
1966-1967	56	3	3	9	19.10	2	200.-
1967-1968	120	4	4	64	114.28	1	33.33
1968-1969	215	7	7	95	79.16	3	75.-
1969-1970	293	9	9	77	35.81	2	28.57

Ikastarorik onena zalantzarik ga-
be, 1968-1969-gngo. dugu. Ikasta-
ro horretan gertatu zan haurren eta
andereñoen ugaritzerik handiena
eta horretaz at gainera. Porterian
beste sukursal bat edo ireki zan.
Azkeneko hau ere gora doa.

Ondoren 1969-1970 eta 1967-1968-
-gngo. ikastaroek jo ditzakegu one-
nak bezala, eta 1966-1967-gngo. be-
rriz txarrena bezala. Hauek horrela
dirala, garbi dakusguna da, 5 urteen
buruan eta gizon bakar batzuen ar-
duraz lortu duguna: 314 haur da-
biltzala Beasaingo Ikastolatan, 10
Andereñoak zaituta beste hainbeste
gelatan.

Geroari begira berriz, honoko
hau esango nuke: egiten duguna,
azalduko dala! Zenbait hauek ja-
kitek Ikastolan izan nintzanean,
andereñoak esan zidanez, aurki ge-

tzat (eta ia beste herri bat da)
beste sukursal bat sortzea. Ba da-
kit Ikastolaren zuzendaritza darama-
tenak oso lanpetuak dagozela Li-
zeoa dala eta abar... baina jende
geiago behar bada lanerako, bildu
behar diranak eta dirua behar bada
berriz eskatu emango dutenei. Hi-
tzegitea ez da nahikoa! Ba da in-
guru horietan euskaldun izena da-
raman jenderik! Bai herrian ere!
Orain da azaltzeko garaia. Une hau
galdu ezkerro eta Estaduaren esko-
la horiek egin (eta ez dira 5 urte
igaroko egi gabe) oztupo handia-
goekin topo egin dezakegu.

Beraz, batu ditzagun indarrak, eta
bil dezagun jendea sukursal berri
hori sortzeko eta aurrera erama-
teko. Ondorengoek gure frutuetatik
ezagutuko gaituzte.

MURUMENDI

PORTERIAN

Haurrek	Andereñoak	Gelak	Haurren ugaritzea		Andereño eta gelen ugaritzea	
			Zabaiak	%	Zabaiak	%
15	1	1	-	-	-	-
22	1	1	7	46.66	0	0.-

HERRI OSOAN

Haurrek	Andereñoak	Gelak	Haurren ugaritzea		Andereño eta gelen ugaritzea	
			Zabaiak	%	Zabaiak	%
230	8	8	110	90.16	4	100.-
314	10	10	84	36.52	2	25.-

Karmele Aranburu

ILLE - APAINKETA

Illea edertu ta zaitzeko era
bereziak

Kale Nagusia
Urrutizkiña 89 10 61

BEASAIN

Amaya

ERREDIZAK - (MUEBLEAK)

Saltoki aukerakoa

San Ignaio kalean, 2'garreanean

Urrutizkiña 88 11 75

BEASAIN

BEASAIN

JESUS ERGUIN ETXE BARRIA

«PEGASO» ta «SAVA» kamioiak

Mayor, 2 - 1.º

BEASAIN

USURBE PAPERTEGIA

BILTZEKO PAPERAK: KRAFT, ZELULOSAK, PIKEDUNAK
ETA ABAR...

Avda. Navarra, 39

Urrutizkiña 89 10 17

BEASAIN

ARRIZABALAGA'REN

ODIAK

TUBOGINTZA

LAZKAO - BEASAIN

Urialde-Jantziak

GIZON ETA EMAKUMEENTZAT SOINEKORIK POLITENAK,
ONENAK ETA BERRIENAK

Kale Nagusiko 25'garrenean

Urrutizkiña 89 12 54

BEASAIN

José Iraola

GOZOTEGIA TA BONBOITEGIA

Kale Nagusiko 32'garrenean

Urrutizkiña 89 12 09

BEASAIN

Juan Laureguiren

JOSKINTZA

BEASAIN

Goenaga Gestoriak

Ian auek artzen ditu: pasaporteak, matrikulatzeak, jabe-aldaketak,
agiri-mota guziak, berrazterpenak, adierazpenka, baimenak, baiturak,
gizarte-aseguruak, zerga-arazoak...

Urrutizkiña 89 16 23

BEASAIN

negeruela

ERLOJERI TA BITXITEGIA
EGUNEAN EGITEKO GRABA-LANAK

S. Ignazio, 5

BEASAIN

Gipuzkoa

maite mertzetegia

PUNTUZKO-GAIAK
MAKINADUNENTZAKO ARTILLAK

S. Ignazio, 1 bis

Urrut.: 89 10 18

BEASAIN — Gipuzkoa

CASTILLO OSTATUA

Madrildik Irunerako bidean: 419'garren kn.
JOSE CASTILLO (Isabel la Catolica'ren zillarrezko Gurutzez saritua)

ON PARLE FRANÇAIS
ENGLISH SPOKEN
MAN SPRICHT DEUSCH

Urrutizkiñak: 891111 - 891461

OLABERRIA - BEASAIN

Gipuzkoa

Azpeitia Anaiei Makinagintzak S.R.C.

MAKINAK LAN-TRESNAK

MONORAIL «AZPEITIA»REN EGILLEAK

GARABI - ZUBI TA TXIRRINTOLTZA, TA ABAR

Urrutizkiñak: 89 17 65 ta 89 11 71

BEASAIN — Gipuzkoa

EZKIA GA

IRARKOLA

Urrut.: 89 10 67

BEASAIN

Gipuzkoa

Uribe-Etxeberria

LIBURUTEGIA TA OFIZINATARAKOAK
IRARKOLA - INDUSTRIA TA KARTOIGINTZA

Urrutizkiñak: Lantegikoa 89 10 10

Etxekoa 89 12 85

BEASAIN — Gipuzkoa

MIRENTXU

LIBURUTEGIA

IKASTOLETAKO GAIK
OFIZINETAKOAK
ESKU-ERAKUTSITARAKOAK

Kale Nagusia, 1

BEASAIN — Gipuzkoa

Urrut.: 88 14 57

E. Jauregi-Joskindegia

Kale Nagusia, 19

San Ignazio, 7

BEASAIN — Gipuzkoa

Urrut.: 89 18 65

Tximist-indardun makiñak

Jirabirako elektrika-makiña

guzitarikoak

Avda. Navarra, 45

BEASAIN - Gipuzkoa

AGIRREZABALA ANAIK

Karrozeritza

Avda. del Centenario

Urrutizkiñak: 89 16 08

89 16 95

BEASAIN - Gipuzkoa

NEKANE

Andreentzako Ille-Apainketa

Avda. de Navarra, 33

BEASAIN (Gipuzkoa)

Urteaga

OSTATU TA JATETXEA

Avda de Navarra, 21

Gipuzkoa

BEASAIN

Clínica SAN MIGUEL

(LARRAMENDI

SENDALARIA)

Lazkao - bidean

BEASAIN

(Gipuzkoa)

Juan Iraola

GOZOTEGI ta OPILGINTZA

Iturriotz Kaleko 3'garrenean

Urrutizkiña 891041

BEASAIN

' 'INDAR' '

B E A S A I N

B A S E R R I A K a r r e r a t a r r a k

Zu eta ni hitz egin beharrean gagoz Baztarta eta behar bada far pixka bat egiteko sortu izan dugun gai bat, zorretan daukagu. Baserrria eta batez ere BASERRITARRA.

Bai, inoiz guztiok nabaitu duzute eta bihozkada arin batek zerbait samindu ere bai: Baserritarrek gogor lan egiten dute... baina jaun eta jabe bizi dira...; inork ezarritako agindurik ez dute bete beharrik...; ez dira inoren mende bizi...

Beasainek beste edozein herrik bezala, baserri asko du. Goierriko herrialdea osatzen duten baserritarrek, beste herrialde guztietako baserritarren eragozpen berdinak dituzte. Gipuzkoako, Bizkaiko edo beste edozein euskal-lurraldetako baserriek egoera berdinak edo berdin xamarrek dituzte. Giza-arazo aldetik behintzat, neurririk berdinarekin neurtu genitzake. Soil soil, baserriak eta baserritarretaz mintza gaitzen.

Hogegarren gizaldia aurrera doa. Teknika aldetik gizonak eman dituan pausok, askotan sinistu ezinak dira. Ilargiari, gizaldi luzeetako loa zapuztu dio. Materiaren hizketa isila, laboratorietan ikasi dugu. Atomoa eta abar... hitzetik hortzera darabilzkigu. Industri aldetik iraultza berezi bat jaio zan eta egunetik egunera eboluzio eten gabeko bat, begien aurrean dau-

kagu. Lanaren kondairan, gizonaren har-emanen historia, lanerako dituan erak nehurtzen dute.

Alderdi horretatik gure baserria, nun eta nola dago? Baztarratan traktorak ikusten ditugu, kotxea ere askok ba dute. Baina egia dantzat ezaguna da: Gu baserritarrok geure lanetarako, gure aitonen tresnekin baliatzen gara. Egin ditugun aurrerakadak, txingorriak egiten duan itzala haina ez dira. Titare bete urak, nola aseko du gizonaren egarria?

Ekonomi aldetik garbi azaldu zaigu; esnearekin gertatzen ari zaiguna muestra bikaina dugu.

Prezioa jetxi eta bultzada bat eman zaio erori zorian zegoan etxeari. Esne arazo, gure egoeraren xipia da. Planifikaziorik ez daukagu. Ahal dugun eran ari gara lanean. Sal-erosketa ez daukagu gure eskuan. Eboluzioak berekin dakizkin bultzaldi eta aldaketek aurpegi emateko preparaziorik ez dugu. Esnea eta abereak, oinarri garrantzitsuenak ditugu gure baserrietan. Zer gertatuko litzake, mugak izekiko balira? Merkatu Batuan sartu nahian dabiltz...

Beste aldetik gure Batasun Ekonomikoa (Unidad Económica) deritzana oso txikia da. Sakabanatuta ari gara lanean. Elkartasunik ez daukagu. Orain arte oso esperientzi gutxi izan ditugu arlo ho-

netan. Bakoitzak bere gudua, ahal dugun eran daramagu. Errua ez da gurea noski. Herriaren serbitzura-ko osorik entregatuta egon behar lukean administrazio batena baizik.

Gure baserria gaurko, minbiziak jotako baten gorputza dirudi. Erremedioa, azkar eta sakon etorri behar du: sabela ireki, erraiak azaldu eta minbizi hau zer eratakoa dan ikusi. Estudio sakon bat, planifikazio oso bat egitea, guzian onartu nahi dutenen egitekoa da ikusten dugunez, baserritarrek, nahiko menpetasun ba du. Ekonomi aldetik menpetasun osoa, jakintza aldetik zer esanik ez; baina ezin gindezke hor gelditu...

Eta zer egin? Orain udaberria eta uda garaietan, baserrian lan asko dago eta zer obehagorik bata besteari lan gogorretan laguntzea baino? Askotan esaten dugu. Gizarte konkretu honek, gizonaren nortasuna erabat lotzen duela. Guk daramagun bizimoduarekin, ez gagoz konforme, ezta gutxiagorik ere. Gure bizitzari sentidu bat eman beharrean gagoz; nola?... nundik hasi?...

Kultura edo jakintza beharrean arkitzen gara. Zer da kultura? Jakin egarri hori asetzeari, nahiz teknika aldetik eta berdin giza aldetik. Bietan ere premia ederra daukagu.

MAITE

E K I N T Z A B I K A I N A

Azkenaldi honetan, herriko elkarte kulturalen arteko elkarriketak, sendotu egin dirala dirudi. Batez ere eta bereziki, O. A. R. GUI., CLUB de la AMISTAD eta GURASO ELKARTEAREN artean. Elkarriketa horietan aipatutako gai bat, haur euskaldunen kaleko ezikera izan da eta batez ere daramaten bizitza. Zenbait arazo nabaitu da azterketa horietan baina arazo horiek bitan banatu daitezke. Bata hizkuntzaren eta bestea eziketa giroarena.

Arazo hauek nolabait bederen konpontzeko, gazte talde bat aurtu da, larunbata arratsalde eta igande goizetan haur horien zaitzaile edo begirale izatera. Helburua garbia da: Haurrei euskeraz mintza-arazi eta Euskal herriko berri eman. Eta oraingoz ikastolakoekin bakarrik hasi badira ere, berez, herriko haur guztientzat ateak zabaltzeko, kontuan edukirik, euskeraz mintzatea beharrezkoa dala.

Horrela, aipatutako egun horietan, herriko edo inguruetako lekurik atseginetara joaten dira eta arratsaldeak jostaketan igarotzen dute. Batzuetan Meza edo beste elizkizun apartekoren bat egiteko asmoak ere ba dituzte eta egin ere ueste dut behin edo behin egin dutela. Eta azkenik, ibilaldi zabala ere antolatzen hasiak dira. Arratsalde batez edo goiz batez egin daitzen nehurrikoak noski. Ibilaldi hauek autobusez egi-

ten dituzte eta doazen herrietako edo lekuetako geografia eta kondaira apur bat irakasteko asmoak dituzte. Ikusiaz ikastea, errazago bai da.

Hauek guztiak horrela antolatzeko diru apur bat ere behar da noski. Oraingo eta nola edo hala, haurrei edo gurasoei eskatu gabe egin da eta aurrerantzean ere horrela jarraitzeko asmoa da. Horrek ez du esan nahi, nork edo nork zerbait eman nahi badu, eskertuko ez zaionik. Zenbait Diruetxe, Aurrezki-kutxa eta Elkarteei ere eskatu zaie. Ez dakit nola erantzun dugun. Nolanahi ere, ekintza bikaina dugu gazte hauek hasi dutena eta Beasainako ez-ekiz, Euskal herriko herri guztietarako ere egoki letorke.

Lan honek ba ditu bere arazoak eta eginbeharrak. Guztiok ahal dan egokiena eta dakianaren iritziak kontuan hartuaz, aurrera ateratzeari zaila izan arren, helburutaz hartu beharrean gara. Eta hau da gazte-talde horrek hartu duan helburua. Gainera ba dira tartean euskera ondo ez dakiten hezitzaileak eta ilunabarreko ikastaroetara joan ondoren euskeran erraztutzearen doazenak. Txaloak merezi dituzte! Jarrai horrela neska-mutilok! Horrela bakarrik lortu bai dezakegu, itxaro dugun EUSKALERRIA.

MURUMENDI

Ba dugu Beasainen kale bat «Los Carrera» izenarekin. Hain xuxen ere Eliza Nagusiaren ondoko kalea. Baina nere uestez oso gutxiak jakingo dute Karrera abizenekoek nortzuk izan ziran. Eta horretara dator nere lan hau.

Karreratarrak arkitektoak ziran. Eta belaunaldi batetik bestera honela aldatu ziran, ondoren ikusiko duzutenez. Jatorriz, Amezketak eta Bermeotik sortuak omen ziran (Aita Garmendia Otaolak dioenez) baina 1569 aldera Beasainen finkatuak. Horrela XVII-gn. mende hasieran sendi asko zegoen Beasaingo baserrietan abizen honen jabe ziranak.

Hauetako bat, Frantzisko zeritzana (1639-an jaioa) Maria Aranarekin ezkondu zan eta heuren semeetako bat Pedro zeritzana, izan zan, hain zuzen ere, arkitektoia eta artea sendian sartu zuena, baina aurretik ere ba zan artistarik Karreratarren artean. Honela 1597-gn. urtean Valladolid-ko Katedralean «kapitelak» landu zituen Karreratarra izan zan. Baita 1860-gn. urtean Cadizko agerpen batera «Artista baten azkeneko pentsamenduak» zeritzan oihala azaldu zuena ere. Berau Manuel Karrera Gordoa zan. Baina goazen arkitektoekin.

Pedro Karrera Arana, Errekarte-handi baserrian jaio zan 1679-gn. urtean eta lehen aipatutako Frantzisko Karrera eta Maria Aranaren seigarren semea zan. Arkitektoizari sendian hasiera eman ziona izan zan. Horrela Oñateko Abat-eliza edo Colegiata, Legazpiako Parrokiko dorrea (1697-an) eta Ormaiztegi eta Urretxuko zenbait lan utzi zitzigun. 1731-an hil zan. Bere emaztea Tomasara Aranburu zan. Honengandik eta Aranatorren elxean jaio zan Martin Karrera Aranburu 1713-gn. martxo 23-an. Bere lanak sakonagoak dira. Mutiloako Elizaren hargintza lanak egin zituen (1748-an), baita ere Elgoibarko San Bartolomeko sakristia, Zegamako Elizaren berritzea (1748-an), Arrasateko Udaletxearen

aurea (1746-an), Eskoriatzako Eliza, Aretxabaletako Elizaren bi dorreak, Orendaingo Eliza, Pasai San Pedrokoa eta Tolosako eta Ibarra-koaren marrazkiak ere egin zituen. Azkeneko bi herri hauen arteko zubia eta hainbat eta hainbat etxe eta errota ere bai 55 urtekin hil zan baina bere ekintzak oraindik ere zutik dagoz.

Martinekin sendotu bazan arkitektoia, honen seme Manuel Martinekin heldu zan goieneko mailara. Arte aldetik asko findu zuen bere aitaren lana. Manuel Martin, 1724-gn. urteko abenduaren 25-ean bataiatu zuten Beasainen. Martin eta bere bigarren emazte Maria Arzadunen semea zan. Orendain eta Pasain San Pedroko Elizak bukatu zituen. Oñateko Udaletxea eta dorrea eraiki, Arantzazuko Eliza eta Hospederia, Orduñako Aduana (garai haietan orain Iruren duguna alderdi horietan bai zan), eta Santa Maria Elizako aurea eta sakristia. Bere proiektok egin ziran baita ere Zaldibiko Eliza eta Gordejuelako Pedro Breton zeritzan jauregia. Liburu bat ere utzi zigun idatzita «Arquitectura Monumental y Práctica» eta Diputazioari eskeini zion. 1692-gn. urtean behintzat argitaratu gabe zegoen eta urte hauetan argitaratu ez bada, orain ere horrela egongo da noski.

Hainbat eta hainbat ba dira honen ikasle bezala har ditzakegunak Gipuzkoako garai haretako arkitekto entzutetsuen artean. Horrela Pedro eta Frantzisko Ugarteandia, Joxe Lizardi, Juan Antonio Uzkudun, Tomas Jauregi, Xabier Zumeta, Tomas Larraz, Migel Abaria, Elias Intxaurrandieta, Frantzisko Ibero, Fontana eta abar. Beraz Karreratarrek heuren garaiako artea eta gizatasuna utzi zitziguten eta gaur horregatik ezagutzen ditugu. Guk ere utzi dezagun gure egunen ezaugarria, gure kutsuz egina, ondorengoek ezagutu gaitzaten.

MURUMENDI

J. Aguirre

BEASAIN

JOSKINDEGIA — SOINEKOGINTZA

Santa Maria, 5

GAMARRA-TXIMIST-INDAR LANGINTZAK

ELEKTRIKA MAKINA TA GAIEN SALMENTA

Irratia - Telebista - Etxeko elektrika-makina - Elektri-
langintza - Lantegi elektronikoa - Konponketa - Bobina-
tzea - Industri-lantegiak - Indar - Etxeak eta alien eragintzak

Kale Nagusia, 14

Urrut.: 89 10 19

BEASAIN — Gipuzkoa

SUMINISTROS

J. Aguirre

MAKINAK LAN-TRESNAK

Makina-klixeak ateratzeko

Avda. Navarra, 45

Urrut.: 891063 y 891855

BEASAIN — Gipuzkoa

Hamabi urte euskal-ekonomian (1955-1967)

gurutz ansola

VI - LAN INDARRA ETA EMANKORTASUNA, INDUSTRIAN

Industrian eta zerbitzuetan, jendetza egilea eta produktibitatea zenbateraino ugaltu diren, azaldu nahi dugu honetan. Euskal ekonomia-aren joera, bi dato andana hauen bidez agerian nabarmen-tzen dela, uste dugu. Estadistika bildumetan arki genezake enple-guaren eta produktibitatearen mu-gimenduak.

Adierazkorak dira zantzu hauek ikerpen bideak zuzentzeko, jende-tza egillearen mugimendua ekono-miaren sustraieraino barrena-zen dalarik. Lan-indarrak bere higi-dura seiñalatzen digu produzio funtzioa nolaz eldu den: esate ba-terako, kapital eta teknika eskasia-ren ordainez, langilleria multzatuz.

Produktibitateak, bestalde, badi-tu, saietz bi: produzioaren balioa-rena eta produzioaren banaketare-na. Produzitzea ez bait da aski; merkatuzko sisteman saldu ere egin behar dalarik, prezio bidez egiten dira banaketak. Prezioetan, alabaina, agertzen dira, bai eskein-tzen danaren kalitatea, baita es-keintzen duanaren boterea ere.

Jendetza-egilleaz diardugun iker-tze honek, beraz, beste arazo anitz ernatzen dizkigu.

Lehenik, halere, behin berriz ai-tatu dugun arazoiari elduko digu, hots, jendetza osoaren mugimen-duari; eta harengan daragiten bi indarrerik: jaiotza-heriotza eta arrotz-etorria.

SEIÑALE ETA IRIZPIDE

Industriako lankide multzoa eta industriaren emankortasuna alderat-urik, honek, produktibitateak gai-ñetik eldu behar du, herri ekono-miaren aurrerabideetan.

Eraberrikuntzaren seiñale garbia da, emankortasuna lankide mul-tzoari garaitzea.

Lankideen jakitateak, teknikak, tresneriak, erakunde berri egokiak, dakarte, elkarrekiturik, eraberri-kuntza eta produzioaren ugaltzea. Ez, ordea, edozein industrian; XIX-garren mendeko industrian era-berrikuntza gutxi egin ditekari. Industria industri-eragiltzetan, arras berietan, orainaldikoetan, ernaltzen da XX-garren mendeko eraberritze joria.

Langillearen multzoa, aldiz, pro-duk-tibitatearen gainetik eldu dela agertzen danean, ez dago zantzu honetaz zalantzarik. Mugaitzaren estatutasunetik jalgi eziñik arki-tzen da industri-sistema hori. He-men ere, kindaren sustraia araka-tu egin behar, mota askorikoak izan bait ditezke.

Azterketa sakonagoa, ordea, go-raldi duan industrian nahiz mugai-tzean dagoenaz, ez dago egiterik industria-erakitura industria-abar-retan ataldu gabe.

ARABA ETA BIZKAIA, LEHEN

III-garren eta IV-garren artikulue-tan eman ditugun datoez, indiziak karkulatu ditugu: industriako lanki-de ta produktibitatearenak.

Lau probintziak (Ego Euskal-He-rrikoak, alegia; Ipar Euskal-Herri-az ez bait dugu estadistikarik) bi sailletan ezarriko ditugu. Lehen, Araba eta Bizkaia; ondoren Gipuz-koa eta Nafarroa.

Bereizkuntza honen zioa, hain zu-zen, zera da: lehengoek, emankor-tasuna lankide multzoen gainetik dakartelako; besteek, aldiz, eraz-bertera.

ARANAGA - TARRAK BERRIZ

Txukun eskribituko kartak asko ikusi ditut. Baiñan zurea —Azkoiti-ko Arrieta-tar Joxe jauna— benetan dago garbi idatzia. ¿Nola zuri erantzun ez?

Alegia, Aranaga izeneko baserria Mutrikun ezik, Azkoitin ere ba-dala. Azkoitiko Aranaga baserriko semea zerala esaten didazu, Ara-nagan jaioa, gaur Eibarren bizi bazera ere.

Mapa oso polita bialtzen didazu zeure eskuz egiña.

Loyolako Eliz-Nagusira igotzeko armailen barrenekik Izarraitz al-dera begiratu ezker, aurrean zabaltzen dan ikuspegia dibujatzen di-dazu.

Buruz egiña izateko, ederki dago benetan. Maite dituzu zure pa-rajeak. Nereak dira baita ere. Iraurgi-ko seme gera biok.

Zure dibujan Xoxote alde batetik, San Inazioen oroigarriekin. Kakute ezkerretara. Azpian marmol kantera. Beeraxiako Goikoetxe, eta pixkabit beerago Aranaga, zure jaiotetxea.

Pikoaga, alde batean, eta bestetik Beistegi, Sagatzeta, Egurtza, Aixkiola oso egoki ipiñi dituzu.

Egi-egia esan, Arrieta adiskide, Garcia Caraffa-ren liburua kon-sultatu eta Gipuzko saso bateko Diputazio Foraleko liburu zaarrean Motriko-ko baserriak ikusi eta Aranaga erri orretan agertzen zala egiztatu ondoren, ez nuan geiago jarraitu.

Berriz ere esango det. Denborakin mutur joka nabil beti.

Baiñan zure karta irakurri ondoren, konprenditzen det ongi Ara-naga izeneko baserrien arrastoari segi egin bear niola.

Egia diozu. Gipuzkoako baserrien liburu zaarrean an dago Az-koitiko lontan Aranaga. Erritik lau kilometro ia berregun metroara.

Baiñan ez Azkoitin bakarrik. Beste erri guziki banan banan ikusi ditut.

Zestuan ere agertzen da Aranaga baserri bat. erritik iru kilometro terdira. Beste bat Ormaiztegin, erritik bi kilometro terdira.

Euskalerrian izen berbera duten tokiak asko dirala dudarik ez det egiten.

Elizalderen Izendegiari ikustalditxo bat egiña naikoa litzake.

Isaka Lopez-Mendizabalek Buenos Airesen ateratako euskerazko apelliduen liburuan dio Aranaga Mutrikun eta Bilbon dagola.

Elorri-sagararak, maldaranak, basoko aranak, patxaranak ugari dau-den tokia esan nai omen du, dio baita ere Isaka Lopez-Mendizabal jaun agurgarriak.

Eskerrikasko Arrieta iraugitar biotzeko adiskidea aste ontako gai erraxa sortu arazi didazulako.

Leer eginda nabil. Ez da posible orrela jarraitzea. Aste pare ba-tean ZERUKO ARGIA-ko nere irakurleeri agur egiten diet. Franzi-ra noa lasai aldi bat neure buruari emateko asmotan. Bear-bearrezkoa det.

Jaunkoia lagun, berriz ere agertuko naiz. Bitartean agur biotzez denari.

JOSE DE ARTECHE

1.2.º AGERIA				
INDUSTRIA: JENDETZA EGILLEA ETA EGILLEA ETA EMANKORTASUNA				
	ARABA		BIZKAIA	
	Jendetza egilea	Emankortasuna	Jendetza egilea	Emankortasuna
1955	100,— %	100,— %	100,— %	100,— %
1960	110,3 %	146,— %	118,4 %	130,8 %
1962	156,— %	159,7 %	125,7 %	162,5 %
1964	196,— %	235,6 %	139,7 %	212,8 %
1967	253,4 %	326,3 %	146,— %	276,3 %

Gutziz garbi agiri da, Araban eta Bizkaian, nahiz eta langille multzoa bortizki ugaltu, emankortasuna, lan-gille bakoitzeko produzioa, beti gai-ñetik eldu dela hamabi urte hontan.

Bizkaian, industri langilleak neu-rriz gehitu dira: % 3, ain zuzen, urtero, erdira. Produzioaren balo-rea, aldiz, denbora berean, ia % 15.

Arabak 1962 aldian beharagune-txo bat izan bide zuan industrian, produktibitate aldetik. Harrigarria, ordea, azken bost urtetan, jende-tza-egille nahiz emankortasun alde-tik agertzen duan hedamen eta kementa. Arabako industrietan 18.947 langille ziran guztira 1955 urtean; 48.014, hau da, hogeita bederatzi mila lankide gehiago hamabi ur-te buruan.

Bizkaiaiko industria osoan artu-

rik, 142.300 pesetako produzioa ateratu zen lankide bakoitzeko, 1967-an. Urte berean, Arabakoan, ez askoz gutxiago, 133.800 pezetako emana, hain zuzen.

Azterketa zeatza bere denbora-rako utzirik, edonork daki, Araban industri berri eta orainaldikoak eraikiak izan direla; Bizkaia, berriz, bere industri haundiararen oñari eutsiz, geldiunik gabe badoala aurre-ra produzio bidetan. Ez diogu he-men, beste bidetan ere aurrera di-joanik.

GIPUZKOAKO INDUSTRIA

ZAHARKITUTZEN?

Gipuzkoa (ikus 13.º Ageria) pro-duk-tibitatea urtean urteko peze-tan neurtua, igo eziñik azaltzen da

1955-62 zazpi urtetan. Ondoko bost urtetan altxatzen da, baiñan beste hiru eskualdetan baiño arras mo-telago. Langilleria, Gipuzkoako lan-tegiatan Bizkaikoetan baiño gehia-go multzatu da. Bide batez (horre-gatik?), Gipuzkoako langille bakoit-zaeren emankortasuna izan da, lau probintzietan, gutxienik goratu dena.

Ez hori bakarrik. 1955-lan gore-na zegoena, 72.100 pezetan, hain zuzen, 1967-an 129.200 pezetan da-go, hau da, Arabako eta Bizkaia-ko industri-emankortasuna baiño behe-rago. Hara hemen zantzu kezka-garria. Industria sistema osoa aba-rretan ataldu ondoren, agertuko zaigu, behar bada, nun datzan kin-ka honen sorburua.

1.3.º AGERIA				
INDUSTRIA: JENDETZA EGILLEA ETA EGILLEA ETA EMANKORTASUNA				
	GIPUZKOA		NAFARROA	
	Jendetza egilea	Emankortasuna	Jendetza egilea	Emankortasuna
1955	100,— %	100,— %	100,— %	100,— %
1960	124,— %	108,5 %	149,— %	87,— %
1962	145,3 %	104,8 %	185,— %	101,6 %
1964	159,— %	138,6 %	205,— %	147,— %
1967	171,— %	179,— %	234,7 %	208,— %

Nafarroaz ere ondorio berdintsua aterako dugu. Begira 13.º Agerian zeñien oparo ugaltu den langille-ria, eta hain urri produktibitatea. Egiaz, azken bost urtetan goraldi bortitza ageri da. Hasia ote da Na-farroako industrietan bere frutu elduak ematen?

HIRUGARRENDARRAK

«Hirugarren sektorea» lau atal nabar, desberdinek, osatzen duten bildumari deritza: Garraio, Sal-eros-

pen, Gobernu-sail eta Zerbitzu-ata-lek, alegia.

Lankideen mugimendua aztertzen ari geranez, hemen ez ditugu «sail nabar, heterogenu» honen milla arazo aitatu ere egingo. Oraingoz, soillik, hauxe: hirugarren sektore-aren hedamena ekibokoa dela, au-rerapenari buruz, xehetasunik ge-hiago ez bada ematen. Sail hone-tan txautzen diran produzio-inda-rak, ez bait dira, denak, eginkizun emankorretan erabiltzen. Bixtan dago, hirugarrendarrak ugaltzen el-

du direla. Baiñan oharpen batez erabaki ditekela uste dut, gure sail honen atzerapena. Españiko hi-rugarren sailak, osorik artuz % 40 34,14 lankide zeduzkan 1966 urtean. Gure lau eskualdetatik bat bera ere ez zan ehuneko horretara iri-ten. Laurok harturik, berriz, garbi dago ekonomia sail hau, propor-zioan eskasa agertzen dela. Indus-triaren, nagusigo esker-garengatik den ala ez, ikusi beharko da, bera txandan.

1.4.º AGERIA				
HIRUGARREN SAILLEKO LANKIDEAK ETA ERRENTAK				
	1955	1967	1967	
			Lankideen %-koa	Errentaren %-koa
ARABA	17.385	22.319	25,8	29,3
BIZKAIA	95.641	138.686	34,4	37,6
GIPUZKOA	57.921	83.549	31,8	34,1
NAFARROA	39.353	57.001	29,—	36,1